

seznam - okvir - Microsoft Internet Explorer

100 % od: 1 do: 24 najd.: 210

KONKORDANCA

OD STAVEK

z bivšo ženo, šef je posiljevalec, sosed je **peder**, ki prisluškuje).

Šprva so istospolno usmerjenost imenovali sodomija ali **pederastija**, današnje ime homoseksualnost pa se je pojavilo šele leta

. Množica razplet pozdravi z ogorčenimi vzkliki "Sudija, **pederu**!", kar z dogajanjem na igrišču nima nobene

preostalo jim je samo še nemočno metanje petard. "**Pederčine** šugave! Marš u pizdu materinu!" je histerično

tam ostal. Ina enega prijatelja, ki je tudi **peder**. Povedal mi je, da je bil tudi z

na dan. Ljudje bi se spraševali, ali sem **peder**. Danes imam odpor do vseh starejših moških.

", "Srbija ni Monika", "Klintono **pederu**", "Kučan, ostal si brez 50.

zbral poguma, da bi si priznal, da je **peder**, je pripravljen plačati mastne denarje, samo za to

ki je gej (Greg Kinnear): marš, **peder**! e v naslednji sapi užali njegovega temnopoltega prijatelja (

Šumnja so me začeli resno spraševati, kdaj sem postal **peder**. Proti biseksualcem in homoseksualcem sicer nimam prav nič,

Z novo ploščo **Sexy boy**, **Magnifico je peder**, model... spet nova provokacija zaradi provokacije..

rečš - ne bom. In potem nastane **Magnifico je peder**.

zgodbo o blondinki, ki vas obtoži, da ste **peder**, ker je ne date dol. Nova emancipacija žensk

, v kateri v ozadju ženski glas poje **Magnifico je peder**. Za nekatere ljudi je to še vedno žaljivka?

Magnifico nas rajca, **Magnifico je čefur**, **Magnifico je peder**, zdaj **sexy boy**...Zdi se, da dejansko

, manjka ji še izrazitejše igralske dinamike. Basist Monte **Pederson** kot **Gašper** je bil dovolj zloben, skoraj monumentalen v

, v Studiu City, zakaj ima rajši lezbijke kot **pederaste**.

Hrana in babe, << je rekel **Pepo Peder**.

da se tudi o odprth vratih lahko pogovarjamo. **Pepo Peder** je hotel vedeti, kaj je z amnestijo. Pozabi

Rekel sem: **Prav. Prav**, če tale **peder** umika svoj predlog, prav, če ga odbor umika

Sølash,rensen, Joković, Poulsen, Duus, Røslash,Il, **Pedersen** (Nøslash,rholt), Živković, Brølash,gger (Hansen)

minuti v nasprotnem napadu tudi najboljšo priložnost, vendar je **Pedersnov** strel zadel vratnico. Danci so nasploh postajali vse aktivnejši

v Washingtonu začel širiti govorico, da je guverner "**peder**". Skoraj gotovo je bil za tem FBI

IZVOR ODSTAVEK

00023832.0000011
 00023833.0000007
 00023896.0003958
 00024334.0000757
 00024350.0000275
 00024485.0000167
 00024489.0000542
 00026364.0000814
 00005842.0000017
 00006078.0000395
 00028545.0000067
 00028545.0000531
 00009154.0000012
 00009350.0000006
 00009572.0000009
 00009756.0000850
 00009843.0000933
 00027381.0000052
 00027634.0000068
 00028172.0000050
 0013746.0000211
 00013807.0001195
 00013807.0001463
 0014261.0000141

KONKORDANCA

v Ribčah ni bil Altamont. Tam so zaklali nekega **zamorca** v svetlo zeleni obleki, ker je pijan težil,

Vse manj je takšnih, ki si res želijo biti **zamorci**. In zdaj jih je kot čik pohodil še protikadilski

lahko tudi ti ljudje privoščili v Orlu kosilo ali pri **Zamorcu** ali kjerkoli, pri Štajercu, zakaj pa ne,

turodna feršterkarja, pa se z lastnimi zvočniškimi stolpi opremljeni **zamorci** ne morejo izmazati le z neprimernostjo Hale Tivoli. Bas
 dreti, da ona dela, dela in dela kot **zamorc**.

pri povsem pravi, zaresni maši, med katero bodo **zamorci** in nezamorci z letalonosilke JFK zapeli nekaj komadov. "

znano estradno obličje Šemse iz U'Redu. Po **zamorcih** Trevorja Wattsa z Druge godbe torej še vseljubljanska tolkalska el
 kar ves svet vrti okrog njega. Ja, tudi **zamorci** ga radi srkajo, saj se kakšen požirček res vsakomur

Lampa street, Eldorado, Stalin, Jazz pub in **Zamorc** v Celju plačati pijačo s ponarejenimi bankovci, na ta
 ... ne perni plenic lepa Vida ... / **zamorca** za morjem ni. << Pesnik razbija prebrane iluzije,

dratarije. In, seveda, na njej belci in **zamorci** počno tisto, kar najbolj znajo, torej - drgnejo

ugotavljala lepa Vida Petrovič. (prodati bi jo prvemu **zamorcu**, ki bi po morju prišel press)

saj veste, so drug drugemu podobni vsaj tako kot **zamorci** in zato me je, kadarkoli v življenju me

ja. Običajno pa sva robo nabavljala pri nekem dilerju **zamorcu**. Očarala naju je predvsem njegova poslovna eleganca. Običajno
 je celo Ameriko obnarel z arabico. Temno temno kot **zamorc**.

zamisi, je že kdaj malo bolj intimno ovohaval kakšnega **zamorca** ali črnko, mora priznati, da mu je ob

najdeš gomilo belcev, ki ostreje in močnejše žagajo; **zamorcev**, ki bolj vztrajno in z večjim žnohtom gruvajo;

) z neizmerno ironijo zapisal nesmrtni besede "Irci so **zamorci** Evrope", je zdaj dejansko moderno biti Irec.

pospešenem vlaganju in posodabljanju objektov. Tako so obnovili hotel **Zamorc**, delno hotel Orei, center za diagnostiko, fizikalno
 protestnikom, v katerih je simbolično našel spremljajoči zbor **zamorcev** <<, včeraj pihal na dušo tudi Jani Kovačič.

silno prestraši, ko zagleda čudnega črnca. Še nobenemu **zamorcu** ni odprl, zato tudi njemu ne bo. Hitro

nedeljivem svetu. Kdor otopi, tako da trpljenje daljnih **zamorcev** ali enako daljnih **Bosancev** ne seže več do njega -

ljudi, Srbe, Bosance, Hrvate, Italijane, **zamorce**, žide, čifurje. In še več: ko

obrazu je bil ves pikčast in bil je temen kot **zamorc**. Pripovedoval mi je o strahotah. Spali so pod

IZVOR

000141

000142

000143

000145

000145

000145

000145

000145

000145

000145

000145

000145

000145

000145

000145

000145

000145

000145

000145

000145

000145

000145

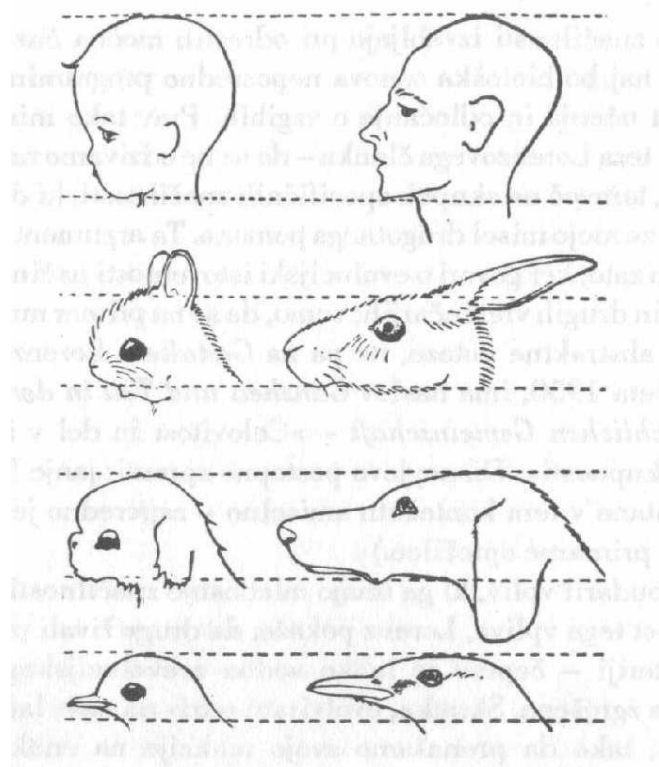
000145

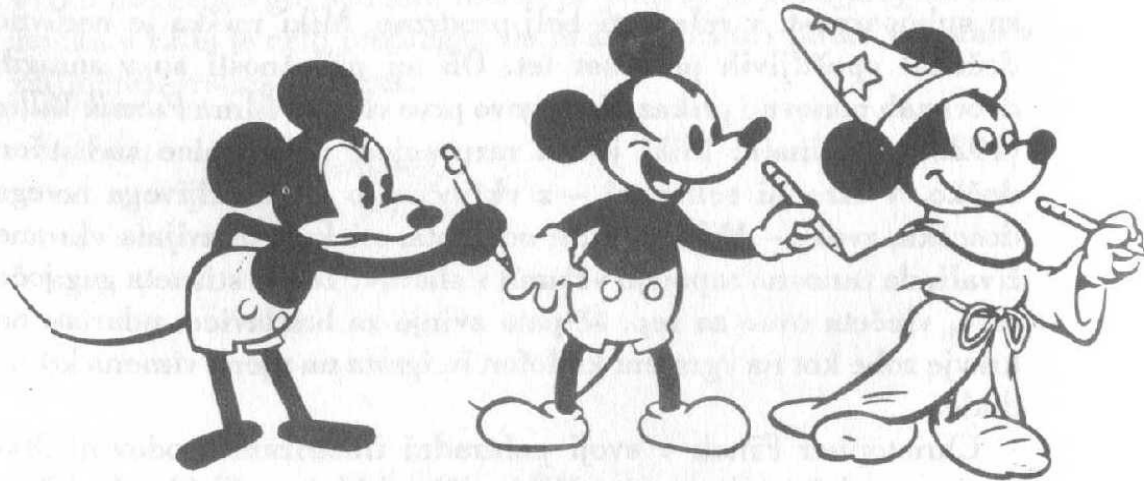
000145

000145

000145

000145

Slovenistika in njena institucionalna organiziranost

Univerzitetni prostor

- Univerza v Ljubljani (1919)**
<http://www.uni-lj.si/>
<http://www.uni-lj.si/ArhivMuzejSluzba/Ouniverzi/potDOuni.asp>
- Univerza v Mariboru (1975)**
<http://www.uni-mb.si>
<http://www.uni-mb.si/povezava.aspx?pid=1075>
- Univerza na Primorskem (2003)**
<http://www.upr.si>
- Politehnika Nova Gorica (1995/1998)**
<http://www.p-ng.si>

□ Ljubljanska univerza se je razvila preko slovenistike: 1919 - Fran Ramovš je imel prvo predavanje z naslovom Zgodovina Slovenskega jezika

- na Primorskem: Nova Gorica (v sodelovanju s SAZU-jem) in Primorska negativno tekmujeta

Univerza v Ljubljani

- Filozofska fakulteta
  - Oddelek za slovenistiko
  - Oddelek za slavistiko
  - Oddelek za prevajalstvo
- Fakulteta za družbene vede
- Pedagoška fakulteta
- Fakulteta za elektrotehniko (razvijajo sisteme za on-line učenje tujega jezika, ter za sintezo slov. Jezika)

Filozofska fakulteta UL
Ustanovitev univerze in univerzitetna slavistika

<http://www.ff.uni-lj.si/hp/ff/zbornik/Slavistika.htm>

Oddelek za slovanske jezike in književnosti
Oddelek za slovenistiko in Oddelek za slavistiko (2002) (Sprva samo slovenistični
urad, nato šele oddelek)
Oddelek za prevajalstvo (1997)

Univerze in akademija

- 4 slovenske univerze
- Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU)
  - Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša (Fran Removš = eden od rektorjev, vendar je protestno odstopil, ker jim ni uspelo dovolj hitro vzpostaviti akademije; ves orginazicijski potopek je potekal na inštitutu)

Slavistično društvo Slovenije

- Stanovsko društvo
  - še vedno slavistično in ne slovenistično
- Slovenski slavistični kongres (vsako leto)
- Druge aktivnosti
  - Krovno društvo za 2 osrednji slovenistični oz. slovenistično-slavistični publikaciji
    - Jezik in slovstvo (obvezno čtivo) <http://www.jezikinslovstvo.com>
    - Slavistična revija (obvezno čtivo) <http://www.ff.uni-lj.si/sr/index.html>

Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik

- Slovenščina na tujih univerzah
- SSJLK
- Tečaji slovenščine
- Izpitni center (edini pooblaščen, da lahko izdaja certifikate)
- Simpozij Obdobja
- Založništvo
- Izobraževanje

<http://www.centerslo.net>

Slovenščina na tujih univerzah

- stiki z več kot 50 univerzami
- 25 na Filozofski fakulteti zaposlenih lektorjev (lektorji so nekakšni ambasadorji Slovenščine na tujih U.)

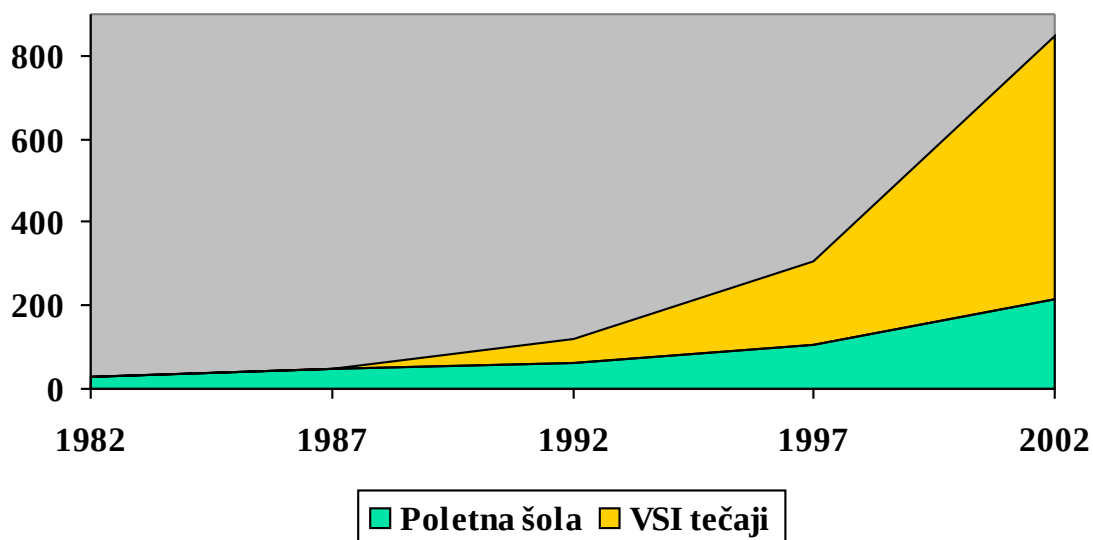
- več kot 1500 študentov (veliko število tujih študentov)
- slovenistična diploma na 19 univerzah po Evropi

Seminar slovenskega jezika, literature in kulture (SSJLK)

- namenjen tujim slovenistom
  - tema SSJLK 2006: *Mesto in meščani v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi* (nekoliko zanemarjena tem do sedaj – urbana kultura v razmerju do vsega ostalega)
- 42. seminar letos – 14-dnevno izobraževanje v Ljubljani (junij-julij), 130 tečajev? na leto; za prevajalce...

Tečaji slovenščine – začetki in rast

Poletna šola	1982 - na začetku predvsem za potomce Slovencev v tujini
Celoletna šola	1989
Popoldanski tečaji	1993
Zimska šola	1995
Prevajalci v Lux.	1998
Erasmus	2000 – izmenjave na partnerskih inst. v tujini, ki so dolžne zagotoviti tečaj jezika pred začetkom semestra
Kratki jutranji tečaji	2001
Priprava na izpit	2002
Prevajalci v Piranu, Ljubljani	2003

Posebni (naročeni) in individ. Tečaji (velike firme – E.Leclerc, Sparkasse, Am. Ambasada... naročajo celotne elektronske pakete)

Izpitni center

- razvoj testov za testiranje slovenščine kot drugega/tujega jezika
- izvajanje izpitov na treh ravneh znanja slovenščine (več kot 3000 v letu 2003)
(Izpiti so (bili?) preveč diskriminatorni – preveč slovnice, ni jezika v rabi, prim. V nalogah za obkroževanje so napačne rešitve narejene za “tipične jugoslovanske napake”. Znanje Slovenšč. Je nujno potrebno za pridobitev državljanstva (2. nivo ali B2), pri drugih članicah EU lahko že s stalnim bivališčem??? Vendar vseeno potreben obisk zastojnih tečajev)
- izobraževanje za izpraševalce, ocenjevalce in avtorje testnih materialov
- od 1994 od vlade RS pooblaščen za preverjanje znanja in podeljevanje nacionalnih certifikatov o znanju slovenščine (do l. 1994 Slovenija nima urejenega področja podeljevanja certifikatov.)

Po osamosvojitvi sunkovito narašča zanimanost za “Slovenijo”

Slovenščina za tujce

izobraževalni program
(od l. 2000)

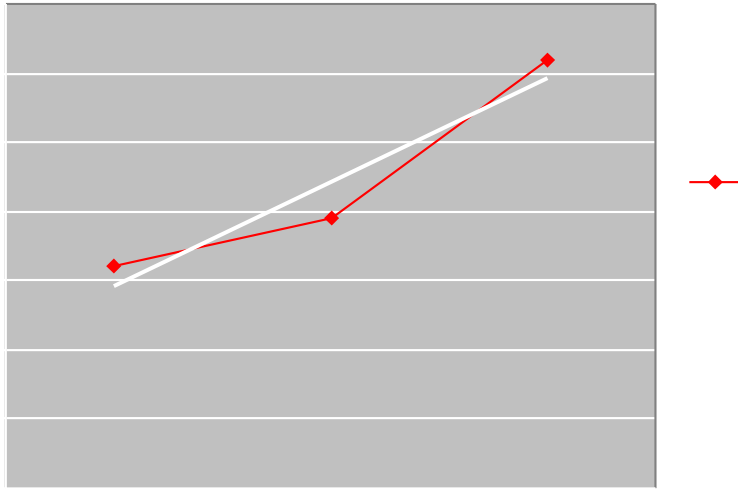
mednarodno primerljiv
(s CEFR):

3 stopnje:

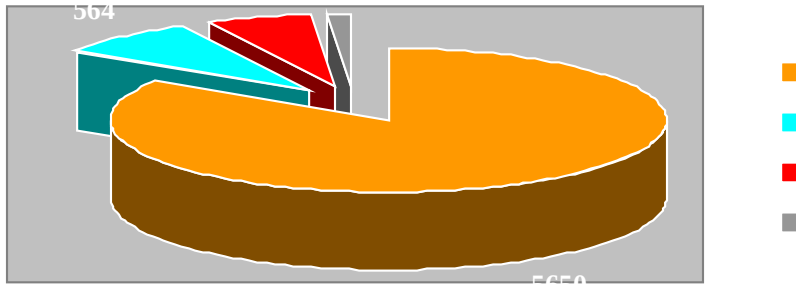
- osnovna
- srednja
- visoka

B1
B2
C1

Število kandidatov

Kandidati po ravneh 2001-2003

Članstvo v ALTE

- Združenje evropskih centrov za jezikovno testiranje (Association of language testers in Europe)
- IC pridruženi član od leta 2000, od 2004 polnopravni član
- delo v delovnih skupinah na konkretnih projektih
- redna letna srečanja (Ljubljana, april 2003)
- konference na temo jezikovnega testiranja (Berlin 2005)

Založništvo

PRIROČNIKI IN UČBENIKI

Začetniki

- A, B, C ... 1, 2, 3, gremo (učbenik, CD)
- komplet Slovenska beseda v živo I (učbenik, CD, priročnik za učitelje)

Nadaljevalci

- S slovenščino nimam težav (učbenik in CD)
- Slovenščina na koncu jezika (delovni zvezek, priročnik)
- Odkrivajmo slovenščino
- Slovenska beseda v živo II (v tisku)

Izpopolnjevalci

- Učimo se slovenščino III

Didaktični priročnik Povej naprej!

Izobraževanje sodelavcev Centra

- junijski in novoletni izobraževalni seminar
- redni izobraževalni seminarji
- izobraževanje za lektorje STU
- izobraževanje za izpraševalce IC
- sodelovanje z MŠZŠ in Zavodom za šolstvo
  - asistenti pri pouku tujega jezika
  - učitelji slovenščine v tujini

Dostopnost programov

- štipendiranje
    - SSJLK (MŠZŠ)
    - osebe slovenskega rodu iz tujine (MŠZŠ in MZZ)
    - Urad za priseljevanje in begunce – begunci s statusom azila (slov. Azilna politika je tako restriktivna, da niti 5 beguncev na leto ne dobi azila)
    - Evropska komisija, Parlament, Sodišče: prevajalci
    - sofinanciranje izpitov iz znanja slovenščine (MŠZŠ)
  - izmenjave
  - Erasmus; meddržavne pogodbe
  - potencialne možnosti v tujini
- slovenščina na spletu (v sklopu jezikovnih tehnologij) – tečaj, ki še vedno nastaja

Navodila za samostojen študij

- Preverite delovanje navedenih spletnih strani
  - Natančno preglejte navedene spletne strani
  - Pri morebitnih nedelujočih povezavah poiščite vsebino na kateri od sorodnih spletnih strani
  - Preštudirajte zgodovino slovenistike na Univerzi v Ljubljani
<http://www.ff.uni-lj.si/hp/ff/zbornik/Slavistika.htm>
  - Oglejte si spletno stran Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik in preglejte zadnja poročila o delu programov Centra

Samostojno delo □:

ZGODOVINA SLOVENISTIKE NA UNIVERZI V LJUBLJANI

CENTER ZA SLOVENŠČINO KOT TUJI JEZIK

-strokovna in znanstvena srečanja

-različni interesi, cilji, zahteve – različni tečaji:

Učenje jezika povezujejo s spoznavanjem kulturno-civilizacijske podobe Slovenije:

- Poletna
- Celoletna
- Zimska šola slovenskega jezika

Krajši tečaji:

- Popoldanski tečaj
- Jutranji tečaj
- Mini tečaji (tečaji preživetja)
- Slovenščina za prevajalce
- Intenzivni tečaji

Individualne ure

...

Letno poročilo

Poročilo o delu programa *Slovenščina na tujih univerzah* v študijskem letu 2004/2005

V študijskem letu 2004/2005 se je dejavnost programa Slovenščina na tujih univerzah širila tako v smislu vzpostavitve novih stikov s tujimi univerzami kot tudi s še dejavnejšim delovanjem lektorjev na tujih univerzah.

Natisnili smo prvo *predstavitveno brošuro programa STU*, v kateri je predstavljen program STU in vse slovenistike s kontaktnimi naslovi lektorjev ter kratkimi opisi možnosti študija slovenščine bodisi kot dodiplomskega ali podiplomskega študija, obveznega ali izbirnega lektorata. Prenovili smo tudi *spletno stran* programa, avgusta je začel delovati *Lektornet*, tj. interna mreža lektorjev STU, preko katere poteka obveščanje in komuniciranje.

V preteklem študijskem letu je delovalo 48 slovenistik na tujih univerzah, na 19 univerzah je imela slovenistika status dodiplomskega študija. Lektorji so večinoma poročali o preoblikovanju programov po bolonjski deklaraciji, vendar večinoma proces še ni bil zaključen. Na lektoratih in vpisanih na študij slovenščine je bilo približno 1500 študentov.

Stiki in zamenjave lektorjev

Zaradi rastočega zanimanja za vključevanje slovenščine v ponudbo na tujih univerzah smo vzpostavili nekaj novih stikov s tujimi univerzami: podpisali smo medfakultetni sporazum o sodelovanju s Filozofsko fakulteto Univerze v Lizboni, lektorat, ki ga vodi Mateja Rozman, diplomantka Filozofske fakultete na doktorskem študiju v Lizboni, pa je začel delovati oktobra 2005. Nanovo smo vzpostavili stike z Univerzo v Sankt Peterburgu, kjer lektorat vodi Anna Bodrova, z Univerzo v Zadru s Kornelijo Kuvač Levačiča, asistentko pri prof. Anteju Murnu. Lektorat slovenščine je v preteklem študijskem letu prvič potekal tudi v Kijevu v Ukrajini, prostovoljno ga je vodila Anastasia Ryabchuk, znova smo omogočili, da so imeli dvomesečni intenzivni lektorat na univerzi v Zaporožju, ki ga je vodila Ana Turšič. Obvezni izbirni lektorat za študente južnoslovanskih jezikov so za študijsko leto 2005/2006 razpisali na univerzi v Gdansku na Poljskem, vodila ga bo Maša Guštin, ki živi v Gdansku. Prav tako uspešni so bili pogovori o začetku izbirnega lektorata na univerzi v Barceloni, ki bo po letu premora znova vzpostavljen s študijskim letom 2005/2006, vodil ga bo tamkajšnji slavist na doktorskem študiju Jordi Magrinyja, ki odlično obvlada slovensko.

V preteklem letu so se zamenjale lektorice na naslednjih lektorskih mestih: Katarina Ogrinc je v Moskvi zamenjala Nino Gabrovšek, Ivana Petric Lasnik je v Nottinghamu in

Londonu zamenjala Andrejo Ponikvar, ki je odšla na lektorsko mesto Zagreb in zamenjala Matejo Tirgušek. Tatjana Vučajnk je nadomestila Kasildo Bedenk, ki je od marca 2005 zaposlena samo na univerzi v Gradcu, v Tuebingenu pa je Mojca Šoštarko aprila zamenjala Saško Štumberger, ki se je zaposlila na Oddelku za slovenstiko FFUL. V Bernu je Katja Lah nadomestila Tatjano Vučajnk na pogodbenem lektoratu, dr. Željko Markovia pa se je vrnil iz Koelna v Novi Sad in spet poučuje slovenščino v Novem Sadu.

Delovna srečanja

Organizirali smo tri tradicionalna dvodnevna delovna srečanja in izobraževanja: novoletno 22. in 23. decembra 2004, junijsko izobraževanje Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik in delovno srečanje pred začetkom novega študijskega leta 25. in 26. avgusta 2005 na FF. Za lektorje, ki so se pripravljali na odhod na prvo oziroma novo lektorsko mesto v tujini, je bilo 6. julija 2005 organizirano srečanje z lektorji, ki so prenehali z delom na določenem lektoratu. Sestanka so se udeležile tudi tri lektorice tujke, ki poučujejo slovenščino na univerzah v tujini in so bile v času sestanka udeleženske Seminarja slovenskega jezika, literature in kulture. V okviru Seminarja slovenskega jezika, literature in kulture so imeli novi lektorji STU možnost hospitiranja in sodelovanja pri lektoratih in konverzaciji, spoznali pa so se tudi s svojimi bodočimi študenti in lektorskimi kolegi, saj jih vsako leto precej poučuje na Seminarju.

Obiski na lektoratih

V preteklem študijskem letu je bilo tudi doslej največ obiskov lektoratov s strani predsednice in strokovne sodelavke STU: novembra 2004 obisk lektoratov v Gentu (sodelovanje predsednice STU dr. Simone Kranjc na simpoziju Mejniki, ki ga je organiziral lektor slovenščine Pavel Ocepek ter obisk na univerzah v Bruslju in Louvainu. Januarja je bil izveden obisk predsednice in strokovne delavke v Beogradu, kjer je bil literarni večer ob izidu zbornika Prevajanja, konec aprila smo se v okviru Centra za slovenščino dr. Marko Stabej, mag. Mojca Nidorfer Šiškovič in Ljubica Črnivec udeležili 30-letnice delovanja lektorata slovenščine na univerzi v Nottinghamu, sredi maja pa je bil organiziran obisk predsednice in strokovne sodelavke na univerzi v Padovi, v okviru katerega je imela dr. Simona Kranjc tudi predavanje o besednem redu.

Financiranje programa

Program Slovenščina na tujih univerzah je financiran preko Ministrstva za visokošolstvo, znanost in tehnologijo, ki je v zadnjih letih z zviševanjem sredstev omogočil izboljšanje materialnega položaja lektorjev STU in razvoj dejavnosti programa in lektoratov. Minister za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo dr. Jure Zupan je za lektorje priredil že tradicionalni novoletni sprejem v Vili Podrožnik in izrazil podporo ministrstva dejavnosti. Velika težava programa Slovenščina na tujih univerzah je še vedno neredno financiranje s strani države. Višina zneska, s katerim razpolaga program, je znana običajno šele konec leta, zato je načrtovanje dejavnosti skoraj nemogoče. Kljub podpori, ki jo nudi Filozofska fakulteta z zagotavljanjem rednih plač in financiranjem programa, bi bilo potrebno program umestiti v redno, vsaj delno vsakomesečno financiranje z Ministrstva za visoko

šolstvo, znanost in tehnologijo. Na ta način bi tudi omogočili načrtovanje porabe denarja in uresničitev prizadevanj za odprtje novih lektoratov, za katere prihajajo predlogi iz več držav. Posebej pereč je problem ukinjanja učiteljskih delovnih mest in posledično zniževanje statusa slovenistik na raven lektorata na nemških univerzah in po zadnjih podatkih tudi v Pragi, kjer ima slovenistika dolgoletno tradicijo.

Da je delovanje programa Slovenščina na tujih univerzah tako uspešno, gre zahvala tudi Ministrstvu za zunanje zadeve, ki s svojo diplomatsko mrežo odlično sodeluje z lektorati in jih podpira. Lektorji imajo redne stike z diplomatsko-konzularnimi predstavništvi, poleg njih so na sprejeme, družabna srečanja in kulturne prireditve vabljeni tudi tuji predavatelji slovenščine in študenti, v nekaterih državah ob kulturnih ali diplomatskih obiskih slovenskih predstavnikov študenti sodelujejo kot spremljevalci in neuradni prevajalci gostov slovenskega veleposlaništva, slovenska podjetja pa ponekod študentom nudijo opravljanje obvezne prakse v svojih predstavništvih v tujini, honorarno delo med študijem ter običajno tudi redno zaposlitev. Partnerji programa STU postajajo tudi druge institucije bodisi pri posameznih skupnih projektih ali na splošno: zelo tvorno je večletno sodelovanje s Filmskim skladom, še posebej pri načrtovanem filmskem projektu, Dnevnik je vsem lektoratom podaril tudi drugi del zbirke Slovenska zgodba, Delo razpošilja časopis na lektorate, v zadnjem študijskem letu se je precej okrepilo tudi sodelovanje z Uradom za Slovence v zamejstvu in po svetu, saj lektorji pogosto sodelujejo tudi s slovenskimi društvi.

Objave v medijih

Prepoznavnosti programa in dela lektorjev na tujih univerzah narašča tudi z vedno večjo pozornostjo medijev. Za to smo si prizadevali v zadnjem letu tako v Sloveniji kot tudi lektorji na tujih univerzah ob načrtovanju promocije slovenskega jezika, literature in kulture ter Slovenije. Naj navedemo samo slovenske, veliko objav je bilo tudi v medijih krajev, kjer delujejo lektorati: na Radiu Slovenija, je bila 8. novembra 2004 v Studio ob sedemnajstih okrogla miza o programu Slovenščina na tujih univerzah. Sodelovali so mag. Uroš Urbanija (Rim), Mateja Tirgušek (Zagreb), Saška Štumberger (Tübingen), Andrej Šurla (Katovice in Bielsko Bia3a), dr. Simona Kranjc (predsednica programa) in mag. Mojca Nidorfer Šiškovič (strokovna sodelavka programa). Objave v Delu: Književni listi, 19. januar 2005: *Raziskovalne privlačnosti (Nove izdaje Filozofske fakultete)*, o zborniku Prevajanja slovenskih literarnih besedil; Kultura, 11. marec 2005: *Mladi žonglerji besed (Prevajanje slovenske literature)*. Slovenija.svet: februar 2005: *Slovenščina v Moskvi že 35 let*; april 2005: *Promocija prevajalskega zbornika v Beogradu*; junij 2005: *Beograjčani v Ljubljani in Jubilej slovenščine na angleški univerzi*. Revija Sinfo, september 2005: *Uroš Urbanija, lecturer of Slovene language at the Roman University »La Sapienza«*; Dnevnik, Zelena pika, 30. april 2005: *Po slovensko v deželi tanga (Mojca Jesenovec, lektorica v Buenos Airesu)*; Žurnal, 4. marec 2005: *Slovenka v Sofiji*.

Objave v medijih

Prepoznavnosti programa in dela lektorjev na tujih univerzah narašča tudi z vedno večjo pozornostjo medijev. Za to smo si prizadevali v zadnjem letu tako v Sloveniji kot tudi lektorji na tujih univerzah ob načrtovanju promocije slovenskega jezika, literature in kulture ter Slovenije. Naj navedemo samo slovenske, veliko objav je bilo tudi v medijih krajev, kjer delujejo lektorati: na Radiu Slovenija, je bila 8. novembra 2004 v Studio ob sedemnajstih okrogla miza o programu Sloveščina na tujih univerzah. Sodelovali so mag. Uroš Urbanija (Rim), Mateja Tirgušek (Zagreb), Saška Štumberger (Tübingen), Andrej Šurla (Katovice in Bielsko Bia3a), dr. Simona Kranjc (predsednica programa) in mag. Mojca Nidorfer Šiškovič (strokovna sodelavka programa). Objave v Delu: Književni listi, 19. januar 2005: *Raziskovalne privlačnosti (Nove izdaje Filozofske fakultete)*, o zborniku Prevajanja slovenskih literarnih besedil; Kultura, 11. marec 2005: *Mladi žonglerji besed (Prevajanje slovenske literature)*. Slovenija.svet: februar 2005: *Slovenščina v Moskvi že 35 let*; april 2005: *Promocija prevajalskega zbornika v Beogradu*; junij 2005: *Beograjčani v Ljubljani in Jubilej slovenščine na angleški univerzi*. Revija Sinfo, september 2005: *Uroš Urbanija, lecturer of Slovene language at the Roman University »La Sapienza«*; Dnevnik, Zelena pika, 30. april 2005: *Po slovensko v deželi tanga (Mojca Jesenovec, lektorica v Buenos Airesu)*; Žurnal, 4. marec 2005: *Slovenka v Sofiji*.

Projekti

Decembra 2004 smo uspešno zaključili enoletni projekt **Prevajanja slovenskih literarnih besedil**. Zbornik s prevodi odlomkov izbranih del slovenskih nagrajenih sodobnih avtorjev – Erike Vouk, Iztoka Osojnika, Tomaža Letnarja, Mareta Cestni-ka, Maje Gal Štromar, Dragice Potočnjak in Vinka Ošlaka v 18 jezikov je izšel ob decembrskem lektorskem srečanju 2004. Dogodek smo skupaj z avtorji prevedenih besedil 22. decembra obeležili z literarnim večerom, ki ga je vodil Pavel Ocep, idejni avtor projekta. Pri projektu je sodelovalo kar 32 lektorjev slovenščine na tujih univerzah, besedila so prevedli 103 študentje, prevode pa je strokovno pregledalo 33 strokovnjakov, večinoma z jezikovnih oddelkov Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Založba Litera, ki je sodelovala pri projektu s korpusom odlomkov iz del, ki jih je založila, je tik pred natisom knjige odstopila, zato smo veseli, da nam je kljub zapletu uspelo pravočasno izdati zbornik. Vrednost projekta pa ni le objava zbirke prevodov in promocija sodobne slovenske literature, marveč je pomemben tudi zaradi tega, ker je povezal lektorje in številne študente slovenščine, obenem pa je dober pokazatelj zanimanja, ki vlada za slovenski jezik, literaturo in kulturo med študenti na lektoratih slovenščine na univerzah po svetu. Na mnogih lektoratih (Beograd, Bern, Brno, Praga, Buenos Aires, Trst idr.) so pripravili posebne predstavitve in literarne večere ob izidu zbornika.

Poleti 2005 je dala pobudo za nov, tokrat filmski projekt Maša Guštin, ki živi v Gdansk in od oktobra 2005 poučuje slovenščino. Nastal je projekt Svetovni dnevi slovenskega filma, s katerim bomo na slovenistikah po svetu s projekcijami štirih slovenskih filmov v novembru 2005 obeležili letošnjo 100-letnico slovenskega filma. Filmski sklad bo prispeval DVD-je, sodelovala bodo slovenska diplomatsko-konzularna predstavništva, predviden pa je tudi natis zloženke o projektu in filmih.

V maju je prišla s Slovenskega znanstvenega inštituta na Dunaju pobuda, da bi v juniju organizirali posvet Perspektive slovenističnega študija in raziskav na univerzah po svetu. Zanimanje za posvet je bilo na slovenistikah veliko tako s strani učiteljev kot tudi lektorjev, zaradi organizacijskih težav pa je bil posvet prestavljen z junija na oktober 2005.

Gostovanja in obiski

V Skopju sta gostovali dr. Vera Smole in asist. dr. Namita Subiotto s Filozofske fakultete v Ljubljani, dr. Arizankovska, ki je vodja katedre za slovenščino na Filološki fakulteti v Skopju in tudi prodekanja za mednarodno sodelovanje pa je gostovala na Pedagoški fakulteti v Mariboru in Filozofski fakulteti v Ljubljani. V Padovi je na Slavističnem oddelku Univerze v Padovi s predavanjem Besedni red v slovenščini gostovala izr. prof. dr. Simona Kranjc, v Trstu na Visoki šoli za prevajalce in tolmače je imel predavanje dr. Igor Škamperle, v Brnu je bilo na Filozofski fakulteti Masarykove univerze v okviru Slavistične sekcije literarnozgodovinskih ved v Brnu in Slavistične skupnosti Franka Wollmana organizirano javno predavanje profesorice Alenke Koron z naslovom *Problemi slovenske povesti* in poljske slovenistke dr. Agnieszke Bedkowska Kopczyk z naslovom *O metafori v kognitivnem pristopu*. Na univerzi v Leipzigu je imela Monika Pemič iz Hamburga predavanje o ljubljanskem Narodnem domu in praškem Narodnem gledališču kot njegovem domnevem vzoru. V Krakovu je predaval dr. Niko Jež o prevajanju poljske književnosti oz. o poljsko-slovenskih literarnih stikih, v Rimu pa je sklop predavanj iz prevajanja imela prof. dr. Martina Ožbot s FF UL. Poleg gostovanj učiteljev se vsako leto povečujejo tudi študentske izmenjave – tako je poleg posameznih študentov v Sloveniji na treh univerzah gostovalo tudi nekaj skupin študentov slovenistike s tujih univerz: 11 študentov iz Skopje je bilo na trimesečnem bivanju na Pedagoški fakulteti v Mariboru v zimskem semestru, v poletnem pa je bilo 7 slovenskih študentov s Pedagoške fakultete v Mariboru v Skopju, veliko študentov s slovenistik po svetu se je udeležilo poletnega Seminarja slovenskega jezika, literature in kulture.

V preteklem študijskem letu so bile organizirane strokovne ekskurzije v Slovenijo s petih slovenistik po svetu, ki so bile delno financirane s strani STU, večinoma pa s sponzorskimi sredstvi, ki so jih pridobili lektorji in študentje: skupna 4-dnevna ekskurzija v Prlekijo in Prekmurje iz Padove in Rima, 12-dnevna ekskurzija v Slovenijo, Bosno in na Hrvaško iz Wuerzburga, ekskurzija 7 študentov iz Varšave, s katero so začeli kulturološki projekt Slovenija in njeni sosedi, ekskurzija iz Beograda in ekskurzija oddelka za slavistiko univerze v Gradcu.

Kulturne dejavnosti in projekti na slovenistikah

Na lektoratih so bili tudi v preteklem študijskem letu lektorji izredno dejavni na področju organiziranja dodatnih kulturnih dejavnosti poleg pedagoškega dela na lektoratih. Na veliko slovenistikah so organizirali so bolj ali manj redne filmske večere (v Moskvi, Brnu, Parizu, Tuebingenu, Rimu, Hamburgu, Vilni, Padovi, Budimpešti, Bukarešti, Gentu, Bruslju in Louvainu, Trstu in Regensburgu) in tudi druge večje projekte, ki so jih lektorji navedli v svojih poročilih:

V Beogradu je bila promocija zbornika *Prevajanja slovenskih literarnih besedil* ob obisku z STU (dr. Simona Kranjc, mag. Mojca Nidorfer Šiškovič). V Bratislavi so imeli tradicionalno prireditev Slovanski večer, kjer so se predstavili tudi študenti slovenščine z igro *Legenda, ki je nastala pred mnogimi leti*. Študente je moralno podprla slovenska veleposlanica gospa Maja Lovrečnič Svetek. Dr. Ján Jankoviču je lektorica pomagala pri prevajanju treh slovenskih dram Vinka Möderndorferja, ki so izšle pred novim letom v knjižni obliki. Ena izmed dram, in sicer *Mama je umrla dvakrat*, je bila uprizorjena v trnavskem gledališču, študentom slovenščine so v sodelovanju z gledališčem omogočili brezplačen ogled premiere. V Trnavi si je kar nekaj bratislavskih študentov ogledalo predstavo *Antigona*, ki jo je v okviru Gavranfesta uprizorilo gledališče iz Celja. Leta 2005 je dr. Ján Jankovič izdal *Slovar prevajalcev*, ki so prevajali leposlovje iz slovenščine, hrvaščine, srbsčine in makedonščine. Pri nastanku knjige je lektorica sodelovala z opombami. V Bratislavi je bil projekt *Prevajanja* predstavljen dvakrat: na slovenskem večeru *Dan odprtih vrat in drugič* širši javnosti na okrogli mizi o slovensko-slovaški literaturi, ki sta jo organizirala založba L. C. A. in Silverster Lavrič. Špela Šramel je zaokrožila večer s predstavitev knjige, ki jo je prevedla. Večer je spodbudil dve študentki k prevajanju knjig Andreja Skubica in Vinka Möderndorferja, ki bosta izšli leta 2006. Aprila 2005 si je 40 študentov ogledalo gostovanje ljubljanske Drame na Slovaškem in predstavo *Iskanje izgubljenega časa*, junija smo v okviru lektorata študentom, ki so se odločili, da se udeležijo dveh poletnih prireditev v Ljubljani, omogočili dvotedenske priprave. Junija 2005 smo na prošnjo veleposlaništva s študenti pripravili literarni vložek, ki je popestril razstavo *Slikarji Srečku Kosovelu*. V Brnu so novembra 2004 organizirali Balkanski večers predstavitev in literarnim branjem čeških prevodov slovenskih avtorjev Edvarda Kocbeka: *Slovenska pesem* (prevedel profesor Ivan Dorovsky), Andreja Skubica: *Fužinski bluz* (prevedel slovenist Petr Mainuš) in Dušana Čatra *Očka je spet pijan* (prevedel študent zaključnega letnika slovenščine Libor Doležal), v Domu umetnosti v Brnu je bila razstava fotografij o Jožetu Plečniku, ki so prikazovale njegovo življenje in delo, ogled s študenti drugega letnika je pripravila lektorica Mateja Medvešek. V okviru brnske slovenistike so pripravili v Studnicah na Češkem velik projekt – štiridnevni izobraževalni tabor Ne čakaj na maj: slovenski veleposlanik na Češkem Drago Mirošič je predstavil češko-slovenske stike na področju kulture, gospodarstva in politike, v nadaljevanju pa je več kot 30 študentov slovenščine v različnih delavnicah (prevajalski, gledališki in etnološki) ter na okroglih mizah (slovenski film nekoč in danes, mesto slovenskih prevodov na češkem literarnem trgu) neposredno spoznavalo in nadgrajevalo znanje o slovenskem jeziku, literaturi in kulturi. V drugi polovici projekta se je v okviru literarnega dopoldneva predstavila založba Goga iz Novega mesta (Gregor Macedoni, Mitja Ličen) skupaj z avtorji (Damijan Šinigoj, Barica Smole, Andraž Polič, Nejc Gazvoda, Matjaž Brulc, Marjan Žiberna). Popoldan je bil pevsko obarvan s koncertnim nastopom vokalne skupine Snežet. V pripravi je zbornik, ki povzema dogajanje in bo izšel jeseni. V okviru VI. balkanskega simpozija, ki je aprila potekal v Moravskem muzeju v Brnu, so s študenti slovenščine obiskali predavanje češkega slovenista iz Prage Davida Blažka z naslovom *Slovensko jezikoslovje od 2000 do 2005*. Poleg tega je večina študentov slovenščine iz Brna obiskala tudi knjižni sejem v Pragi. V Bruslju in Louvainu so organizirali literarni večer ob slovenskem kulturnem prazniku in obisk prevajalcev EU na lektoratu. V Budimpešti so organizirali koncert

pevke ljudskih pesmi Katarine Šetinc in obeležili slovenski kulturnega praznika. V sodelovanju z ambasado in Državno tujejezično knjižnico (Országos idegennyelvű könyvtár) je lektor organiziral nastop Ferija Lainščka, Dušana Šarotarja, Vesne Čobal, Marka Groblerja in Vesne Radovanovia, v Mucsarnokupa v sodelovanju z ambasado in literarno revijo *Jelenkor* predstavitev slovenske številke te revije, na madžarskem nacionalnem radiu je govoril o slovenski himni na programu *Bartók* (ki je vsebinsko podoben 3. programu radia Slovenija). V Bukarešti so s študenti drugih slovanskih jezikov pripravili novoletno srečanje in pesmi slovenskih avtorjev, ki so govorile o novem letu, prevedli tudi v romunščino, ob koncu leta pa so pripravili brošuro SLOVENA? SLOVENA! z različnimi kratkimi zapisi študentov, ki so nastajali med letom. Slovenski teksti so prevedeni tudi v romunščino. V Gentu je lektor izvedel Projekt Mejniki slovenskega jezika, literature in kulture, ki je nastal v sodelovanju z Ambasado Republike Slovenije v Bruslju, z oddelkom, univerzo, univerzitetno knjižnico – galerijo, Centrom za slovenščino kot drugi/tuji jezik in Društvom Rastoča knjiga. Projektu, ki se je odvijal 18. novembra in je vseboval krajši simpozij, klavirski recital in odprtje razstave Rastoča knjiga, je prisostvovalo več kot 120 ljudi. Aprila 2005 so študentje za tradicionalni slavistični dan pripravili odmevno gledališko predstavo *Daniil Charms*, s katero so počastili stoletnico priznanega ruskega avtorja, režiral jo je slovenski lektor, poleg tega pa je lektor tudi vodil krožek Kreativno pisanje in za zaključek pripravil brošuro z besedili študentov. V Hamburgu je lektorica organizirala dodatno prevajanje tekstov Tomaža Letnarja iz njegove zbirke "Pes iskalec" (Točno opoldne, Rižota s školjkami). Projekt *Slovenisch Online* – računalniška podpora pouku slovenščine po učbeniku A. Markovič idr. *Slovenska beseda v živo* je v okviru poskusne verzije, ki je dostopna na strani računalniškega centra univerze v Hamburgu e-learning, je zaključen. Skupaj s kolegicami Kasildo Bedenk, Iris Meško in Matejo Jemec pripravljajo izpopolnjeno različico, ki bo v poskusni verziji javno dostopna do konca leta 2005. S predstavitvijo možnosti študija, jezikovnega izpopolnjevanja ter prakse v Sloveniji je lektorica sodelovala na posvetovanju *Sprache lernen, studieren: Berufserfahrungen sammeln im Ausland*, ki sta ga 30. aprila 2005 pripravila sveta študentov slavistov in študijskega programa Vzhodnoevropske študije. Ob zaključku semestra smo priredili večer slovenske kuhinje (ričet in gibanico). V študijskem letu 2004/05 je minilo 30 let, odkar je na prestižni britanski univerzi v Nottinghamu začel delovati lektorat slovenščine. 27. aprila je nottinghamska univerza v sodelovanju z Veleposlaništvom RS v Združenem kraljestvu Velike Britanije in Severne Irske ter Centrom za slovenščino kot drugi/tuji jezik Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani organizirala praznovanje 30-letnice delovanja lektorata slovenščine. Ob tej priložnosti je Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu podelil Oddelku za ruske in slovanske študije na univerzi v Nottinghamu priznanje za dolgoletno podporo slovenističnemu lektoratu, skupaj s Centrom za slovenščino kot drugi/tuji jezik pa so se javno zahvalili prof. Petru Herrytyju, najbolj zaslužnemu za razvoj slovenistike v Nottinghamu. Predsednik Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik prof. dr. Marko Stabej je imel v Nottinghamu predavanje o aktualnem položaju slovenskega jezika. Kulturni program je zaključil koncert slovenske skupine Terrafolk. Na pobudo lektorice za slovenščino je Oddelek za ruske in slovanske študije v študijskem letu 2004/05 prvič organiziral filmske večere s predvajanjem filmov držav, katerih jezike se lahko študira na oddelku (ruski, srbski, slovenski in poljski film). Filmi so bili prikazani z angleškimi podnapisi, saj so bili večeri

namenjeni ne le študentom z oddelka, pač pa vsem študentom nottinghamske univerze. Posameznih predstavitev se je udeležilo od 20 do 40 študentov. Filmske večere naj bi na oddelku tudi v bodoče pripravljali slovenski lektor. Lektorat v Parizu je sodeloval na štiridnevem sejmu Expolangues, udeležbo sta organizirala skupaj Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik in Veleposlaništvo Republike Slovenije, na sejmu pa sta bili tudi dve predstavitveni uri slovenščine. Lektorica Saša Horvat je pripravila predstavitev Slovenije, FF in Centra za slovenščino na Dnevu Evrope v Vitrollesu na jugu Francije, prav tako pa sodeluje pri projektu ALPCU (2003–2006), ki ga podpira EU. V Wuerzburgu so imeli predavanje o Prešernu v okviru Tedna Evrope (priloga) in dodatne vaje pogovornega jezika, ki jih je izvedla Marija Nosan. V Permu so pripravili literarno-glasbeno predstavo o življenju in delu Franceta Prešerna. Zelo dejavni so bili v Pragi: oktobra je bilo organizirano avtorsko branje Osm hlasu současné slovinské literatury Slovenski avtorji na Češkem, kjer so študentje praške slovenistike sodelovali kot prevajalci, februarja so pripravili proslavo ob slovenskem kulturnem prazniku na Slovenskem veleposlaništvu v Pragi, 10. marca je ob stoti obletnici rojstva potekal strokovni kolokvij o Edvardu Kocbeku z mednarodno udeležbo: FF UK, Praga: Jasna Honzak Jahič, Alenka Jensterle Doležal, Milada K. Nedvidová, Aleš Kozár, Hana Chmelíková, Kamil Valšík, Radek Novák; FF Ljubljana: Irena Novak Popov; PF Maribor: Marko Jesenšek; FF Moskva: Julija Sorkina; FF Brno: Ivan Dorovský. Aprila 2005 je bilo strokovno in družabno srečanje učiteljev in študentov praške slovenistike z Inštituta za slavistične in vzhodnoevropske študije FF UK v Pragi z učitelji in študenti bohemistike z Filozofske fakultete v Ljubljani. Strokovno srečanje s pogostitvijo je potekalo v knjižnici FF UK, družabno s kulturno-zabavnim programom čeških in slovenskih študentov v Balbínovi poetični kavarni. Maja 2005 je bil v Pragi mednarodni knjižni sejem, Slovenija je bila v vlogi glavnega gosta. Praški slovenisti, učitelji in študenti aktivno sodelovali na prireditvah programa: priredili štiri literarne večere, nastopali in prevajali na številnih okroglih mizah, promocijah slovenskih knjig, tiskovnih konferencah, recitalih. Izvedba slovenskega dela sejma je po mnenju lektorice dr. Jasne Honzak Jahia dokaz, da je praški slovenistiki uspelo: usposobila je prve mlade sloveniste za slovensko-češko, češko-slovensko delovanje na področju obeh jezikov, literatur in kultur. Maja 2005 sta izšla zbornik *Jan Václav Lego (1833-1906) in češko-slovenski kulturni stiki. Ob stosedemdeseti obletnici rojstva*, ki sta ga uredili Jasna Honzak Jahič in Milada K. Nedvidová, ter zbornik *Srečko Kosovel: Evropa umira*, ki ga je uredil Radek Čermak. V Regensburgu so pripravili večer slovenske glasbe, v Skopju so v sodelovanju z Veleposlaništvom RS v RM in Slovenskim združenjem »France Prešeren« organizirali gostovanje slovenskega koroškega pesnika Janka Messnerja iz Celovca, promocijo njegove pesniške zbirke *Pesmi* in pogovor z njim, študenti pa so brali njegove pesmi. Maja so organizirali Slovenski večer, na katerem so se predstavili študentje slovenščine z branjem slovenske poezije in proze ter s slovenskimi pesmimi. V Tokiu je bil simpozij Linguapax Asia 2005, pri katerem so študentje z lektorata pomagali pri izvedbi simpozija Jezik v družbi in razredu: Ohranjanje dediščine in podpiranje raznolikosti. Slovenisti vseh letnikov v Varšavi so imeli redna tedenska srečanja, posvečena zunajštudijskim dejavnostim, kjer so pripravili literarni večer in okroglo mizo ob Prešernovem dnevu. Predstavili so poezijo Svetlane Makarovič, Alojza Ihana, Uroša Zupana in Borisa A. Novaka v slovenščini in poljščini (prevajali so sami študenti), veleposlaništvo Republike Slovenije pa je v sodelovanju s Kulturnim domom Srečka Kosovela iz Sežane pripravilo

razstavo *Impresije. Slikarji o Srečku Kosovelu*. Ob tej priložnosti so študenti Inštituta za zahodno in južno slavistiko prevedli 26 Kosovelovih pesmi in jih natisnili v brošuri z naslovom *Wiersze*. Aprila je bil predstavljen tudi kratkometražni film *Miesopusty w Ptuju Wojciecha Domachowskiego in Aleksandre Fafinske*, ki je sad študentskega izleta v Slovenijo v letu 2003, študenti Inštituta za zahodno in južno slavistiko so se odzvali povabilu na dvodnevno prevajalsko delavnico, ki sta jo v Bielsku Bia3a organizirali dr. Agnieszka Betkowska-Kopczyk in Tatjana Jamnik. Sodelovalo je 11 študentov iz Varšave. Študenti iz Krakova so sodelovali z Veleposlaništvom RS pri pripravi razstave *Impresije. Slikarji o Srečku Kosovelu*, lektorat je obiskal veleposlanik RS dr. Božo Cerar in se srečal s predstojnikom in študenti, pripravili so literarno-glasbeni večer Klemena Piska in predstavitev pesniške zbirke v poljskem prevodu, Piotr Skrzypiec in Martina Hajdinjak sta pripravila predavanje z diapozitivi o Sloveniji oktobra 2004 je bila predstavitev lektoratov slovanskih jezikov na radiu Krakov, mdr. kratek intervju z lektorico, predstavitev Slovenije, slovenščine in lektorata, ob tem slovenska glasba. Lektorica je o možnostih učenja slovenščine v Krakovu, o slovenskem lektoratu na Jagelonski univerzi in drugih poljskih univerzah, mdr. tudi o možnosti brezplačnega učenja slovenščine na lektoratu za zainteresirane na univerzi v Krakovu spregovorila za štirinajstdnevnik *Praca i nauka za granic1*, ki posreduje informacije o delu v tujinibožično srečanje študentov slavistike, maja je lektorica sodelovala v vlogi mentorice na prevajalski delavnici za študente slovenščine v Bielsku-Bia3i, ki jo je organizirala univerza v Bielsku-Bia3i ob sodelovanju STU. Lektorji slovenščine iz Rima, Padove, Vidma in Trsta so izdali zbornik o študiju slovenščine na univerzah v Rimu, Padovi, Trstu in Vidmu. Z njim so v začetku oktobra 2004 skupaj s študenti promovirali študij slovenščine, oblečenimi v majice z reklamo za študij slovenščine v Rimu in Padovi na vseh pomembnejših točkah, kjer se zbirajo bodoči študentje, delili naše zbornike, reklamni material in prospekte o Sloveniji ter tako skušali prepričati čim več študentov, da bi se odločili za študij slovenščine. Promocija je bila zelo uspešna, saj se je vpis na študij slovenščine v Rimu povečal za enkrat, prav tako v Padovi, večji pa je bil tudi na tržaški univerzi. V Rimu so pripravili literarni večer s Cirilom Zlobcem in zaključni slovenistični večer ob koncu semestra, lektor je organiziral strokovni ogled slovenske umetnosti v Rimu Capolavori Sloveni a Roma z vodstvom p. Marka Rupnika po Vatikanu, natis majic lektorata za slovenščino v Rimu, izdaja zbornika študentov slovenščine po italijanskih univerzah – oboje za promocijske dejavnosti v Tednu slovenščine v Rimu. V Vilni so organizirali Večer slovenske poezije in glasbe (srečanje s slovenskim pesnikom Klemenom Piskom in skupino Žabjak trio, konec aprila pa dvodnevno »druženje na slovenski način« z naslovom Slovenski vikend. Pesnica Taja Kramberger se je udeležila vilniuške prireditve Poezijos pavasaris (Pesniška pomlad) in z branjem svojih pesmi nastopila tudi pred študenti slovenistike. V poletnem semestru študijskega leta 2004/2005 je v Vilni živel tudi samostojni kulturni delavec, prevajalec iz ruščine Borut Kraševac. Z njim smo dobro sodelovali pri različnih projektih – načrt ureditve Slovenističnega centra, projekt Slovenski vikend, povabili pa smo ga tudi na lektorske vaje, kjer je imel prevajalsko delavnico. Od leta 2004 si prizadevajo za ureditev Slovenističnega centra na Univerzi v Vilni, v katerega bi preuredili učilnico in uredili slovensko knjižnico ter avdio-video opremo, ki bi bila namenjena pouku pa tudi raznim prireditvam in srečanjem; o načrtih so se pogovarjali tudi ob obisku premierja Vlade RS Janeza Janše na Univerzi v Vilniusu. V Zagrebu so organiziralitorkova večerna srečanja

dramske skupine študentov slovenščine in Kluba slovenskih študentov v Zagrebu (v sodelovanju z upokojenim igralcem g. Ivico Kunejem); dve literarni srečanja, na katerih so sodelovali študentje s svojimi prevodi v hrvaščino in sta bili organizirani v sklopu predavanja dr. Dragice Haramija; na enem so sodelovali ustvarjalci za odrasle (Feri Lainšček, Mitja Čander ...), na drugem pa mladinski pisatelji (Janja Vidmar, Primož Suhodolčan, Slavko Pregl, Marjana Moškrič, Gluvič, Feri Lainšček ..); organizirali so celovečerno glasbeno-literarno prireditev, odprta za širšo javnost, v Slovenskem domu za predstavitev projekta in publikacije Prevajanja slovenskih besedil na tujih univerzah, na kateri so podelili knjižne nagrad izbranim prevajalcem, organizirali so teden novejšega slovenskega filma na FF ter premiero gledališkega komada *Podnajemnik V. Möderndorferja* v Slovenskem domu; sodelovali so na državni proslavi v Slovenskem domu ob dnevu državnosti Republike Slovenije in Hrvaške in na prireditvi na Trgu bana Jelačiča ob svetovnem dnevu jezikov – mini tečaj slovenščine je izvedla diplomantka Mateja Hotujac.

Dr. Simona Kranjc
mag. Mojca Nidorfer Šiškovič

Jezik in jezikoslovje – kjer se lomijo kopja (O deskripciji in preskripciji)

Preskripcija in deskripcija Predpis in opis

Dve temeljno drugačni jezikoslovni izhodišči

- Lahko komplementrani (dopolnjujoči):
  - Od opisa k predpisu!
  - Od predpisa k opisu?
    - Pogoji za sodobne jezikovne opise
      - Jezikovni viri
    - Jezikovna infrastruktura – elektronsko berljiva

Aktivna raba jezika-aktivna besedila v diskurzni prostoru.
Jezikovni OPIS predvideva samo **ugotavljanje stanja**. Princip jezikoslovnega PREDPISOVALCA pa je, da določi kaj je prav in kaj narobe. Korpusi so zbirke besedil nekega diskurzni prostora – jezikovni viri.

Jezikovna norma in kodifikacija

- Norma
  - Nabor jezikovnih znakov □ leksika
  - Kombinatorika jezikovnih znakov □ v bistvu slovnica
    - JEZIKOVNI ZNAK = binarna pojavnost, strukturno pojmovanje razmerja med označevalcem in označencem b-o-m-b-a(označevalec)/ □ (označenec)
- Implicitnost in eksplicitnost norme (implicitirati: vsebovati, ne določeno izražati; eksplicitirati: razlagati, pojasnjevati)
- Dinamičnost jezikovne norme
  - Spremembe jezikovne norme (Vsak slovar, slovnica je z dnevom izida zastarela (pojem google-linguistics!?) kateri so jezikovni viri kjer veljaš za tistega, ki ve kaj počne (ne google)
- Kaj normirati in kaj kodificirati?
Normiramo (opisujemo) s katerimkoli elementom jezika (lahko pripraviš slovar lastne vasi) □ tega ne moreš uzakoniti ali vsiliti svojemu sosedu
Kodificirati – uzakonitev jezika (SAMO knjižnji jezik)

Slovnica so **ena** od možnih pravil. Pravopis je sprjet in se ga držimo.

Vsak, ki govori, ustvarja normo nekega jezika (implicitnost norme). Ko začnemo opisovati in opazovati besedila iz njih izluščimo slovar, slovnico, pravopis (eksplicitnost norme). *Implicitirati*: vsebovati, ne določeno izražati; *eksplicitirati*: razlagati, pojasnjevati.

Lastništvo jezika in odgovornost

- Jezikovna skupnost in jezikoslovci
  - Jezikoslovec in jezikoslovci
  - Nadzor na jezikom – vprašanje moči
    - Kdo in v kakšni funkciji?

Jezik ima v rokah govorec, kar pomeni, da če se odločimo, da je nekaj drugače bomo to dosegli. V Sloveniji: „Tole je tako, kot morate govoriti!“ – zavrnilo koncept slovenskega knjižnega jezika. Kreiranje jezika!

- Skupna in individualna odgovornost
  - Odgovornost in kultiviranost jezika

Preskripcija in deskripcija

Preskripcija (predpisovanje) ne more rešiti jezika (če je narod majhen in se čuti ogrožen, ker malo ljudi govori jezik).

- Delitev ni značilna le za slovenski prostor
- Močno zasidrana v celotnem evropskem jezikoslovnem in tudi širše družbenem prostoru
  - Izhaja že iz antičnega razumevanja jezika in jezikovnih sprememb

ZA OSVETLITEV KRATEK SKOK V PRETEKLOST

Jezik: tradicija gramatike in filozofskih šol

- Stara Grčija
  - Platon: Sokratove debate o jeziku in naravi jezikovnega pomena
  - Aristotel: o naravi jezikovnega poimenovanja
  - Diskusije o jezikovnih analogijah in anomalijah
  - Stoiki: *Dionysius Thrax*, prva formalna grška gramatika (100 pr. n. št.)
    - gramatika = ‘umetnost pisanja’
    - dihotomija (ločevanje) med pisnim standardom in govorjenim jezikom – vprašanje jezikovnega razvoja

Vprašanje razmerja med pisnim standardom in govorjenim besedilom □ jezikovni razvoj = odklon predpisanega?

- Rimljani: naslonitev na grške šole in mislece
  - ohranjali so isti tip razpravljanja, isto terminologijo, iste jezikovne kategorije ...
    - opis latinščine
  - gramatika in retorika
    - Cicero
    - Julijus Cesar – o gramatičnih regularnostih
    - mnogi drugi

- Kodifikacija latinščine: Varro, *De lingua latina*, 1. stol. pr. n. št., 26 knjig, npr. Etimologija, Morfologija, Sintaksa ... □ uk predpisovanja jezik. rabe
- Indija – zahodna civilizacija stik z razmišljanji tega prostora šele v 19. stol.
  - razumevanje jezika drugačno kot pri Grkih in Rimljanih – **jasno zavedanje razlike med starimi besedili in sodobnim jezikom**
    - pri Grkih in Rimljanih je bila sprememba razumljena kot kvarjenje jezika, v hinduistični tradiciji pa pri religioznih tekstih pomeni njihovo skrunitev
      - motivacija ni spekulativne narave, ampak religiozno utemeljena: uspešnost religijskih obredov je odvisna od popolnoma sledenja originalnemu tekstu

Vloga starih besedil je, da jezik ohranjajo, sodobna pa se spreminjajo (ni odklon!) – spreminjanje jezika je v naravi jezika samega.
Religiozna besedila so kodirana in stalna – njihovo spreminjanje ni utemeljeno, saj jih drugače lahko napačno interpretiramo.

Specifičnost jezikovne skupnosti

- Jezikovna skupnost in njen odnos do jezika
- Specifične družbene okoliščine
  - Konstante v razvoju določenega jezika

Konstante v razvoju slovenske knjižnojezikovne norme

- Število govorcev
- Konkurenčnost jezikov
- Razmerje med jeziki
- Razmerje znotraj jezika
- Jezik in jezikoslovje

Število govorcev

- Sorazmerno majhno?
- Kaj je to majhno število govorcev?
- Kaj in kdaj poleg števila govorcev še pomembno?

V svetovnem merilu število govorcev slovenščine ni majhno! Sodi med velike jezika z 2.000.000 govorcev, ni ogrožen, ima potencial! Že skozi zgodovino pa smo dobivali občutek majhnosti, ogroženosti. Naš geostrateški položaj (jezikovni položaj) je neugoden

□ v okviru Nacoinalnega programa? Sedaj imamo ugoden položaj v EU, kjer je multikulturalnost in večjezikovnost.

Ko lahko opazimo iginjanje govorcev glede na generacijo (če se prenaša iz generacije na generacijo jezikovna vitalnost, ali ne?), ko mlajša generacija ne govori več jezika svojih očetov – ALARM! = število govorcev relevantno!

Konkurenčnost jezikov – kateri jezik je prestižnejši?

- Slovenščina in večinski jeziki v večnacionalnih skupnostih
- Nesamoumevnost slovenščine

- Jezikovna zavest

Podobno manjšine: pride do t.i socialnega transfera, kar pomeni: pomikanje po lestvici navzgor, če izbereš “prestižnejši” jezik. Tudi v zgodovini: Avstrija: nemščina, Jugoslavija: Srbohrvaščina. To so t.i jeziki politične moči – možnost izbire prestižnejšega jezika.

Razmerje med jeziki □ v Sloveniji je bila vedno težnja po vzpostavitvi enojezičnega prostora – doseže se z osamosvojitvijo – prej smo imeli tesne povezave z ostalojezičnimi. Po 91 se opazi proces izginjanja drugojezičnih (manj sta prisotni hrvaščina in srbščina), na kar kaže tudi dejstvo, da smo šele pred dvema letoma dobili prve napise, ki usmerjajo tujce v drugem jeziku). Šlo je za simbolno državo! Sedaj pa spet težnja po večjezičnosti.

Katera in kakšna slovenščina?

- Izbor jezikovne variante
- Pragmatičnost komunikacijske realnosti
  - funkcijska razčlenjenost (ni dovolj opis, slovnica, slovar... vendar se mora jezik uporabljati v VSEH mogočih komunikacijskih realnostih) RAZMAH z razsvetljenci – Zoisov krog (dodajal je različne tipe besedil, da jezik zares v celoti funkcionira □ pragmatične potrebe prostora □ pesmi, kuharske bukve, Vodnik...)
  - Da jezik deluje v vsevrstnih področjih je potrebna terminologija! V drgi polovici 19. stol. Smo pripravili vojaško terminologijo (zato smo lahko 91 rekli, da je Slovenščina jezik vojaštva???) Bleiweisove novice – ni ustaljenih vzorcev za pritožbo, novico, prošnjo – najdemo prošnjo za popravek v obliki pesmi. To je bilo prisotno!
  - Zakaj lektorji šele po drugi svetovni vojni? V ospredje so prišli ljudje prave barve vendar jezikovno popolnoma nekompetentni. Potrebovali so nekoga, da bi izgledali kompetentni – še danes pišočiči manj čuti odgovornost do tega kar piše, ker bo itak prišel eden za njim in bo nekaj popravil – v tujini tega ne bodo poznali! So korektorji ampak niso tako močni (v glavnem le zatipkane napake).

Lektorji velikokrat delujejo kot jezikovni puristi! Črna lista besed je posledica zakodiranega purističnega delovanja); tuje besede, zaključek = sklep!...

- Jezikovni purizem

- Purizem in ksenofobija
- Purizem in etnografija
- Purizem in historizem
- Purizem in elitizem (CD-zgoščanka)

Prvi puristi: Sebastjan Krelj, kritizira Trubarja, da je preveč germaniziran, čeprav je imel že na voljo slov. besede (leben=življenje) □ to je v redu purizem

Kasnejši purizem: ko se želi zamenjati že ustaljeno besedišče: namesto klavirja (neslovansko) so predlagali glasovir. Ko smo bili pod Avstrijo je bila težnja po slavističnih besedah, ko smo bili pa v Jugoslaviji pa po neslavističnih.

Pleteršnik: zabeleži le besede v rabi! V slovar da tudi glasovir (saj ga je zasledil v nekem besedilu) vendar, da zraven kvalifikator: novo slov.; ena takšnih besed, ki se je prijela je sladkor (cuker). Podobno dela Andić □ zrakomlat, pročelnik novo hrv.

Razmere znotraj jezika: vprašanje knjižnega jezika in proces standardizacije. Slov. prostor je majhen a narečno zelo razčlenjen (več kot 50 narečij). Skozi zgodovino pri vprašanju katera varianta je prava/boljša/primernejša. Trubar izbere govor osrednjega dela (Ljubljana – na stičišču gorenjske in dolenske – Kranjska) dve veliki narečni bazi, ki sta prispevali k nastajanju slovenske standardne variante. Slovenci smo pomemben del zgodovine živeli v večnacionalni skupnosti (različne dežele: Primorska in Istra, Štajerska, Koroška, Ogrski del, Kranjska: takrat največ slov. govorcev) Poskus standardizacije štajerske, koroške, prekmurske variante (prekmurski duhovniki – prekmurski knjižni jezik □evangelikišanske knjige). Trubarjeva varianta ni bila samoumevna. Končna standardizacija šele v drugi polovici 19. stoletja.

Ker je današnji knjižni jezik nastal na podlagi Trubarjeve variante iz 16. stol., so teksti še danes razumljivi.

Danes: težnje po destandardizaciji (ali lahko še govorimo o enotnem govorjenem knjižnem jeziku ali je ta že razpadel? Štajerska, Primorska...). Pisni je še vedno ENOVIT

Dodatna literatura

- Ada Vidovič Muha: Razvojne prvine normativnosti slovenskega knjižnega jezika. *Jezik in čas*. Ljubljana, 1996. 15-40.
- George Thomas: The Impact of Purism on the Development of the Slovene Standard Language. *Slovenski jezik. Slovene Linguistic Studies* 1/1997. 133-152

-članek Jože Toporišič: Jezik in čas □ formalno naj bi bil uredniški odbor (ki ni hkrati tudi avtor – v opombah), bolj kot bereš, bolj vidiš, da je uredniški odbor J. Toporišič sam (in njegova tajnica□)

Navodilo za samostojen študij

- Slovenščina živi na stiku jezikov, ki izhajajo iz različnih jezikovnih skupin

- V Atlasu jezikov si oglejte evropsko jezikovno situacijo in osvežite svoje znanje o jezikovnih družinah
- Uradne jezike EU in manjšinske jezike EU uvrstite v jezikovne družine
- S pomočjo informacij na spletu ugotovite, kakšno je stanje v zvezi z državnimi jeziki na področju bivše Jugoslavije

Je velikost pomembna?

Da in ne

- Kdaj velikost ni pomembna?
- Kdaj je velikost pomembna?
- Parametri za določanje velikosti jezika
- Velikost : število govorcev

Pomembna je kvantiteta.

Občutki, pričakovanja. Konstanta: občutek majhnosti □ obrambno delovanje načrtovalcev knjižne norme – z namenom se uporablja podatek om majhnosti števila govorcev.

Realno stanje: dejanska ogroženost in občutek ogroženosti.

Jezik globalne družbe

- Globalizacija in jezik
- Lokalizacija in jezik
Globalni jezik ni dovolj. Posamezni jeziki delujejo lokalno nekje na miniglobalen način (prim. J. Amerika: Portugalščina in Španščina, Mandarinska Kitajščina □ močna gospodarska rast v tem delu sveta-jezik pridobiva na moči)
- Od globalnega k lokalnemu in nazaj

Izhodišče je jezik globalne družbe. Dva tipa: poleg angleščine se pojavljajo tudi drugi svetovni jeziki, ki so izrazito vplivni – prilagoditev na svetovni ravni (isti avtomobil se ne proda enako dobro na Evropskem področju in kje drugje...). Globalna komunikacijska sredstva se danes zelo jezikovno prilagajajo.

Strahovi globalne družbe: v pripravi je resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko, ki obravnava stvari s strani krizne situacije. V predlogu ni nič pozitivnega o učinkih globalne družbe. Govori ?ali ne? pa o neodvisnosti jezika od časa in prostora – da se jezik pojavlja tam kjer ga prej ni bilo.

Za globalni jezik ni nujno, da bo vedno tukaj (David Christall □ primer latinščine v zgodovini in sedaj)

Kako do globalnega jezika?

Primer: Angleščina

Razlogi:

- Zgodovinski
Anglija – velika kolonialna sila v preteklosti
- Kulturni

V 20. stol Anglija zasnuje protinacistično strategijo širjenja Britanske kulture v svet (British Council)

- Politični
Med II svet. Vojno se potencial preseli v S. Ameriko, združevanje svobodnih akademij, inteligenca □ združili so se v projekte vojaške industrije (Nemčija, Japonska, Anglija, Amerika) □ radar in atomska bomba □ prenesejo strukturiranost vojaške sfere v civilnost. Evropa je bila po II. Svet. Vojni sesuta in je morala najprej zgraditi svojo infrastrukturo, kar je Ameriko avtomatsko naredilo za bolj razvito. Amerika je načrtno vnesla »svoje dosežke« v ostale dele sveta – visoka tehnologija sprva poimenovana samo v angleščini)
- Ekonomski
Ekonomsko dobro razvito okolje omogoča nenehno vlaganje v ZNANJE (Amerika si z raziskovanjem pridobi prednost pred drugimi okolji)
- Udobnostni

- ŠTEVILO GOVORCEV NEPOMEMBNO

Angleščina kot globalni jezik

- Angleščina kot prvi jezik: 300 milijonov
- Angleščina kot drugi jezik: 300 milijonov (tam kjer je bila Anglija kolonialna velesila (Indija, Afrika)

- Angleščina kot tuji jezik: ???

1/3 svetovne populacije? – nekje se Angleščina umika in jo izpodrivajo drugi ekonomsko, politično in gospodarsko močni jeziki (Mandarinščina v Hong Kongu)

Angleščina kot tuji jezik je tisti tip angleščine, ki je najbolj pod vplivom spreminjanja □ materni govorci se z njo ne identificirajo več. Imperij vrača udarec. Iz centra gre izvoz v druge jezikovne koncepte (druga kulturna okolja), širi se navzven in nazaj dobiva kar ostane (nastane). Drugi kognitivni proseci producirajo drugačno angleščino (grška, slovanska, germanska... angleščina). Obleka je angleška, miselni proces pa je drugokulturnen.

Jezikovni korpusi BNC se zavzema za ohranitev angleščina

- V angleščini:
  - Več kot 50 % tiskanih medijev
  - Okrog 60 % radijskih in televizijskih programov
  - Nad 80 % elektronskih besedil

- ODSOTEK UPADA

Bolj kot je medij sodoben več je angleščine □ internet (ki je najbolj sodoben medij) pa postavlja sopostavljanje drugih jezikov (iz drugih ekonomsko močnih območij)

Umiranje jezikov

Ravno zaradi globalizacije (ne samo jezikovne globalizacije) umira v svetu več jezikov kot kdajkoli prej – pomembno je zavedanje!

- Registracija problema
- Pomembnost problema

- ŠTEVILO GOVORCEV JE POMEMBNO

Jeziki so nenehno prihajali in obstajali. Ne vemo koliko jih je bilo, koliko jih je umrlo... Jeziki brez pisne tradicije niso ohranili nobenega spomina nase, jeziki z nerazvozljivim ali netrajnim pisnim virom pa zgolj spomin, da so obstajali.

Registracija problema

- Mednarodni lingvistični kongres, Quebec, 1992
- UNECSO, 1993
Prve aktivnosti UNESCO-vega programa: zbiranje podatkov in ugotavljanje jezikovne pestrosti (vsak jezik vidi svet po svoje – jeziki so koledoskop različnih pogledov na svet: prim.- na Papua Novi Gvineji barve ločujejo samo na temne in svetle barve)
- Vrsta aktivnosti na področju zaščite ogroženih jezikov

Število govorcev in
število jezikov

1. Mandarin 885 million speakers
2. Spanish 332 million speakers
3. English 322 million speakers
4. Bengali 189 million speakers
5. Hindi 182 million speakers
6. Portuguese 170 million speakers
6. Russian 170 million speakers
8. Japanese 125 million speakers

št. govorcev	št. jezikov	%
Več kot 100 milijonov	8	0,13
10-99,9 milijonov	72	1,2
1-9,9	239	3,9
100.000-999.999	795	13,1
10.000-99.999	1.605	26,5
1.000-9.999	1.782	29,4
100-999	1.075	17,7
10-99	302	5,0
1-9	181	3,0

Slovenščina je varni jezik (ima nad milijon govorcev, okoli 1.700.000). Na svetu je pribl. Le 5% vseh jezikov t.i varnih jezikov. Politična volja in ekonomska zmožnost ohranjata varne jezike. Evropski prostor je primeren za varne jezike – Valižanščina in Kastilščina se revitalizirajo s pomočjo nacionalne podpore.

Nekje ni niti politične in ekonomske zmožnosti ali zavedanja!

Razlogi za umiranje jezikov

- Naravne katastrofe (Ob zadnjem cunamiju naj bi izumrlo veliko jezikov. Naravna katastrofa lahko izbrše celotno jezikovno skupnost ali pa povzroči selitev celotne jezikovne skupnosti, kjer se ta integrira v drugo skupnost in se lahko počasi asimilira)
- Bolezni (prihod Evropejcev v ameriko: Indijanci niso bili odporni na razne bolezni. Epidemije AIDSa, Hepatitisa B v Podсахarski Afriki izbrisujejo celotne vasi. Prihod krompirjeve plesni na Irsko – zaradi lakote in umiranja množična emigracija v Anglijo ali Ameriko, kjer se Irščina pozabi... Sedaj se skuša revitalizirati)
- Ekonomski razlogi (težko reguliramo)
  - Preseljevanja (možnost socialnega transfera □ napredovanja v družbeni lestvici. Preseljevanje zaradi boljšega življenja, kjer pride do asimilacije, saj starši ne prenašajo več 1. jezika na potomce, ampak samo jezik ekonomske moči (JAR-nekatera plemena imajo s sodnjimi plemeni linguo franco, govorijo tudi angleščino, varioanto nizozemščine, vendar sedaj samo še angleščina □ da bodo otroci lažje živeli, napredovali v službi...)
  - Izkoriščanje naravnih bogastev
- Politični razlogi
Pritiski na manjšinske jezike, ker skuša politična elita izničiti drugo jezikovno skupnost, navadno brez razloga, saj ni zares ogrožena (elita ni ogrožena) (Avstrijska Koroška). Izvaja se organizirani politični pritisk □ jezik je simbol drugačnosti in ko ta simbol izgine, je občutek monokulturnosti)

Ogroženost jezikov

- Razumevanje problema
  - Dejanska ogroženost jezikov
  - Manipulacija v zvezi z ogroženostjo jezika
    - Komu ustreza?
Vpliva na miselnost govorcev – če imajo občutek ogroženosti se da spodbujati razvoj. (Ali bi bilo tako, če bi bili samozavestni?)
- Evropska situacija
- Vsesvetovni problem – izumirajoči jeziki

Stopnje ogroženosti jezika

Ena od možnih lestvic (pomembna je **vitalnost** jezikovne skupnosti!)

- Potencialno ogroženi jezik (jezik pod pritiskom, da se bo kmalu zgodilo to, da bodo naslednje generacije začele razmišljati o prehodu na drug jezik)
- Ogroženi jezik (Postopno razmišljanje o tem, da se jezik ne prenaša naprej □ transfer je manj kot 50%)
- Močno ogroženi jezik (najmlajša generacija se je že odpovedala temu jeziku)
- Na smrt obsojen jezik (jezik govori samo še najstarejša generacija □ ni perspektive razen, če se začne revitalizacija)
- Mrtvi jezik (samo en govorec s samogovori)

Dodatna literatura

- David Crystal: *English as a Global Language*. CUP, 1997.

Slovar slovenskega knjižnega jezika

Klasični jezikovni vir (kasneje bomo obravnavali še alternativne)

Doc. dr. Vojko Gorjanc
Oddelek za prevajalstvo FF UL
vojko.gorjanc@guest.arnes.si

Zgodovina

- Pleteršnikov Slovensko-nemški slovar, 1894-95
Predstavlja izhodišče SSKJ-ja. To ni prvi slovar (slovarje imamo že iz 16. stoletja) vendar je zaokrožil prizadevanja o enovitosti slovenske knjižne norme. SSKJ se je vsaj v pripravljalni fazi veliko nanašal nanj. Je pomemben dosežek in še danes evropsko aktualen kar se tiče **metodologije**. Pleteršnik je dobro poznal ??? kako se dela slovarje?
- Glonarjev Slovar slovenskega jezika, 1936
Zaobidemo ga, ker ni kvaliteten, popravljal je Pleteršnikov slovar – nekoherenten
- Slovenski pravopis (začasna rešitev), 1950, 1962
Pravopisna dejavnost SAZU: zavedajo se potrebe po enojezičnem slovarju, zato začasno dodajo slovarja pravopisoma, ki pa sta normativistično (norme) usmerjena, metodološko vprašljiva in samo zapolnjujeta vrzel.
- Ustanovitev Univerze 1919
Organizacijski okvir ustanavljanja univerze in slovenske akademije □ vsi, ki so sodelovali, so si prizadevali, da bi univerznemu delu dodali še znanstveni segment (v okviru SAZU)
- Ustanovitev slovenske akademije 1939
- Ustanovitev Inštituta za slovenski jezik 1945
Fran Ramovš (eden od rektorjev in predavateljev Univerze) je bil tudi prvi predstojnik inštituta (zato se po njem tudi imenuje)

Pripravljalna dela

- Začetek priprav 1946 (F. Ramovš)
  - Dopolnitev Pleteršnikovega slovarja (novo gradivo zadnjih petdeset let)
Jezik se je v 50-ih letih močno spremenil in je bilo nemogoče samo dopolniti Pleteršnikov slovar. Treba je narediti celotno redakcijo slovarja (besede: katere se še uporabljajo, ali je njihov pomen enak, drugačen, zastarelo...) Spremenila se je metodologija!
  - Do l. 1952 zbranih okrog 1.000.000 kartotečnih listkov iz nad 2.000 del Leksikografi so delali ročno. Zapisovalo se je besede v kontekstu (sobesedilu) na kartotečne listke, kar je vzelo veliko časa za pripravo gradiva. Vendar je to pomenilo napredek, saj so razumeli, da je treba najprej raziskovati jezik, da bi ugotovili kakšen je (za razliko od pravopisa).
- Reorganizacija Inštituta za slovenski jezik l. 1953 (B. Vodušek)
Še vedno načrtno zbiranje gradiva.
- L. 1962 nov glavni uredniški odbor

- Nov načrt: slovar sodobnega slovenskega jezika
Odločijo se, da se samo na podlagi na novo zbranega besedila naredi slovar.
- L. 1964 poskusni snopič
  - Kritični pretres v domači in tuji strokovni javnost
Slovenska javnost se odloča kaj je prav in kaj narobe – SSKJ pa je hotel prikazati stanje. Za takratni čas je bilo to nekaj neobičajnega. Hoteli so prikazati kje se pojavljajo posamezne besede, tipi jezika... in ne prav in narobe). Knjižna leksika ustrezno???
- Konec l. 1965 začetek redakcije prve knjige slovarja

Kaj je v slovarju

93.154 gesel, pribl. 100.000 gesel s podgesli (ASP32 – AMEBIS: SSKJ)

V času zbiranja gradiva je bilo zbranih veliko več gesel (178.000) te besede se nahajajo v Besedišču – besede, ki so jih našli v gradivu a jih niso slovarsko obdelali. Dejstvo, da je to obstajalo v besedilu je referenčni vir.

- Besedišče sodobnega knjižnega jezika od začetka 20. stoletja do izida posamezne knjige: 1970, 1975, 1979, 1985, 1991
Sorazmerno zastareli podatki za kateri čas je referenčen?
- Vse bistvene prvine knjižnega jezika, vendar “najbolj izčrpno je predstavljen leposlovni jezik izvirne in prevodne literature” – tudi slovenski klasiki 19. stol. Osrednje gradivo je leposlovno (pri korpusih ni tako). Izhodišče je kulturni in besedilni status (določeni leksemi so tako lahko samo enoavtorski!)
- Prikazane so posebnosti pogovornega jezika in narečij, če so zastopane v pisnem knjižnem jeziku (problematično!?)
- Terminologija je v obsegu srednje šole (veliko več kot to!)
Dodali so marsikaj. Ko se je pojavil določeni leksikalni element so ga dodali, da bi ga uravnotežili s tistimi iz drugih delov Slovenije. Tudi priključitev terminoloških svetovalcev k slovarski ekipi je pripomogla k temu, da je postal splošni terminološki slovar in ima dovolj kvalitetne podatke za terminološko leksiko.

Bistveno več je narečnih elementov, kot bi jih pričakovali (narcisa: bedenica, bedenka, jurjevka, ključavnica, tulpika).

Terminološki kvalifikatorji predmetnostna področja (delo terminoloških strokovnjakov): čebelarstvo, avtomobilizem, gozdarstvo...

Česa ni v slovarju

- Lastnih imen
Pravopisni slovar pa ima lastna imena in njihove izpeljanke, kar je dragocen podatek! Tudi, če ne najdeš prav določenega imena, lahko najdeš zgled tvorjenja iz podobnega imena. Čeprav pa spet ne vemo po kakšnem ključu nam pravopisni slovar daje imena. Lastna imena so kadar je primer nečesa kar presega obče ime, če so del stalne besedne zveze: Benetke: tu gor se usedi, pa boš Benetke videl, Amerika: misli, da bo odkril Ameriko...)

- Kratic in simbolov
KO so zasnovali SSKJ kratice niso bile pomemben segment. V 60-ih (ko je slovar že zasnovan) pa pride kratično besedišče (v času socialističnega samoupravljanja) BMX...
- Enkratnih neologizmov (ob neologizmih je označen avtor: abstraktnež □ O. Župančič, tulpika □ F. Godina)
- “glagolnikov, manjšalnic, svojilnih pridevnikov, abstraktnih samostalnikov, imen za delujoče (ženske) osebe ipd., če se le redko rabijo” (ni besedotvornih variant. če niso v rabi)

Namen

- Prikazati
  - Katere besede so aktualne v knjižnem jeziku
  - Kako se uporabljajo
  - Kakšno je frekvenčno razmerje med njimi
  - V katerem segmentu jezika živijo
  - Njihovo pisavo in izgovorjavo
  - Njihove slovnične lastnosti
  - ...

pisava zloženek:

slovanske => imajo medpono in pripono (prim. Vrvo**h**ode**c** □ skupaj delata novo besedo)

neslovanske => (prim. Zobozdravnik (nemški vpliv) med vojnama so se puristi spraševali kako to zapisati, ali je boljše zobni zdravnik (vendar ekonomična varianta skoraj vedno prevlada, krajše, boljše...) odločili so se, da se oba segmenta zloženke pišeta izključno skupaj, če sta bodisi oba domač bodisi oba tuja, če ne pa lahko skupaj ali narazen (avtocesta, in avto cesta, avtogaraža pa samo tako). Popravljen pravopisno pravilo pa pravi, da se vsi pišejo skupaj. Tendenca danes pa je, da če ima beseda ničto medpono, se jo piše narazen (čeprav to ni po pravopisu) (prim. Fitnes center in ne fitnesscenter?)!

izgovorjava:

sodobna – dopušča različice (Jazz: džêz in džéz, cênter in cénter, trínajst in trinájst...) Pravopis 2001 dopušča samo é in trinájst.

Normativnost

- Informativno-normativni slovar – kar pomeni, da prinaša normo slovenskega jezika na podlagi gradiva, kar pa ne sodi v knjižni jezik pa pove kam sodi s kvalifikatorjem
- Pri pisavi naslonjen na tradicijo slovenskega knjižnega jezika in z anketami ugotovljeno aktualno stanje
- Pri izgovoru upošteva celotno slovensko ozemlje, predvsem pa osrednji slovenski prostor

Gradivo

- 3.357 enot leposlovja, revij, časopisov, poljudnoznanstvenih del in šolskih knjig
- Redke so besede brez gradivne potrditve (Pleteršnik, SP, podatki urednikov, terminološki svetovalci)
- Iz zbranega v slovar zajeto približno 1/3

Izpisi

- Paberkovalni (Leksikografi so brali in si izpisovali besede, za katere so vedeli, da jih v kartotečnih listkih še ni)
- Gosti
- Popolni (nad 30 segmentov – osnova za podatke o frekvenčnem razmerju)
- Problemski (niso imeli dovolj gradiva, zato so načrtno pregledovali jezik tega dela besedila)

- Pri izdelavi se upošteva tudi jezikovna intuicija urednikov

Tehnična ureditev

- Iztočnice – vedno le enobesedne
- Homonimne iztočnice glede na sodobni jezik – z današnjega vidika deloma problematične
- Podiztočnice
- Ustroj gesla
  - glej SSKJ: vaje

Kvalifikatorji in kvalifikatorska pojasnila v SSKJ

Informativnost slovarja je povezana s tem, da je slovar oblikoval in informiral kaj je segment knjižnega jezika in kaj ni.

Kvalifikator je nabor raznorodnih oznak v slovarju, ki so vnaprej pripravljene.

Kvalifikatorsko pojasnilo je le vzorec po katerem se tvorijo kvalifikatorska pojasnila???

Nabor kvalifikatorjev pa ni narejen.

SSKJ je normativno-informativni slovar, kar pomeni, da predstavlja stanja na področju norme slov. jezika iz časa nastanka. Za besede, ki niso nevtralne pa izpostavlja kvalifikatorje.

Vrste kvalifikatorjev

- Slovnični
- Pomenski
- Terminološki
- Ekspresivni
- Časovno-frekvenčni
- Posebni normativni

Znotraj teh skupin so nekateri bistvenega pomena za razumevanje slov(enščine?, arja?)

Slovnični kvalifikatorji

- Besednovrstni
  - Neposredni: npr. prid.
  - Posredni – kategorialna lastnost: m ž s, dov. nedov.
  - Prehod v drugo besedno vrsto: sam. (prehod je neposredno označen)
- Za vzpostavljanje enakovrednosti
  - Pomenske: ali
  - Dvojničnosti (enakovredne): in
  - Dvojničnost (nemenakovredne): tudi

Pomenski kvalifikatorji

Redko pojavljajo

- poosebljeno: občno ime → človek
- preneseno: konkretno → abstraktno

Terminološki kvalifikatorji

- Področni (čebelarstvo)
- Posebni terminološki:

- nestrokovno: termin novejša stroka zavrača (poljudno; akacija je v stroki robinja → pomemben podatek, da vemo kaj je primerno kot izbor za strokovni in kaj za poljudni tekst. Podobno je formaldehid nestrokovno formalin. Kjer funkcionira ista predmetnost z drugim imenom, razmerje označi slovar)
- strokovno: v stroki, vzporednica v splošnem jeziku
- poljubno: v splošnem jeziku, vzporednica v stroki

Ekspresivni kvalifikatorji

Zanimivo je, da je več besed in frazeologije z negativno konotacijo.

Pozitivno

- ekspresivno → Po navadi ni nič o stopnji ekspresivnosti
- ljubkovalno
- evfemistično ?

Negativno vrednotenje

- * ekspresivno
- * slabšalno
- * nizko → besede, ki se uporabljajo kadar se pomen iz živali prenese na človeka (lisica, krava, kozel, osel – s prenosom na človeka se spremenijo na negativno konotiranje (prenos sfere) → iz enega okolja na drugo)
- * vulgarno ? → vulg. besedišče je ekspresivno samo potencialno (spolni organi, aktivnosti spolnih organov – kadar človeka s temi imeni poimenujemo ali ga kam pošljemo. V pornografiji pa je odsotnost ekspresije (imajo isto funkcijo kot terminološki izrazi v strokovnih besedilih)
- * ironično ?

Pri ljubkovalnih in slabšalnih izrazih so nosilci ekspresije sufiksi (pripone), njihova distribucija spreminja ekspresivni naboj na besedi (-ica, -uh)

Prvotna in drugotna zaznamovanost

Nista absolutni kategoriji!

Ni enega slovarja in ene slovarske metode!

- * Odvisno od tipa slovarja – načina razporeditve pomena
- * Zaznamovanost v prvem pomenu (osnovnem?) in zaznamovanost v neprvih pomenih – pomenski prenos

Razmerje med manjšalnostjo in ljubkovalnostjo

Tvorjenke – isti besedotvorni postopek in obrazilne možnosti (obrazilna večpomenskost):

Obrazilna pokrivnost = obrazilna večpomenkost: rožica (majhna ali ljubka) – ali govorimo o pozitivni ekspresiji ali o rožici, ki je majhna (denotat – ni konotativnega elementa)

rož-ica ← [majhna/ljubka] rož[-a]; [ ] → -ica

majhen/ljubek

-ica

Če je ljubka – vnašamo odnos, ne glede na to ali je ta rožica majhna ali ne. Vnašamo konotacijo na ravni prvotnega pomena (da je majhna □ majhno=ljubko)

Denotacija in konotacija

Rožica	majhna roža	denotat
	ljubka roža	konotat
	(velikost nerelevantna)	

človek	konotat
--------	---------

KONOTACIE = VSAK DODANI POMEN, NE LE EKSPRESIVNOST

Zakaj v jezikih prekrivnost
med manjšalnostjo in ljubkovalnostjo?

S tem se ukvarjajo raziskovalci vedenjskih vzorcev... Do tistega kar ima karakteristike majhnosti, mladosti, gojimo bistveno bolj pozitivna čustva. Evolucija človeka je šla v smer, da mladostniške značilnosti čim dlje ohranjamo v svojo starost.

Zgodba o ...

Miki Mišku: sprva je bil zoprn lik. Bil je siten in ljudje ga niso marali. Njegova evolucija je šla v drugo smer. Pomladili so ga in ga s tem naredili bolj prikupnega, ker so pri Disneyju hoteli narediti iz njega simpatičen lik. Sedaj zgleđa bolj kot otročiček.

Stilno-plastni kvalifikatorji

Ta model smo prevzeli od čehov, saj je bil pri nas v času nastajanja slovarja še neizdelan. To so kvalifikatorji na podlagi češke teorije o jezikovni zvrstnosti – stili (ne pomenijo slogi!) funkcionalný stýlový - □. Označujejo socialno in funkcijsko zvrstnost (sleng, žargon, argo)

- * Vprašanje terminologije
  - * Neizdelan celovit model jezikovne zvrstnosti
  - * Monolitnost jezika v SP in jezikovna večplastnost v SSKJ
  - * Vpliv češke teorije jezikovne zvrstnosti in češke terminologije

- * Stilno-plastni → zvrstni

Stilno-plastni kvalifikatorji

- * V 60-ih letih neizdelana teorija
- * Danes teorija socialnih in funkcijskih zvrsti povsem preživela teorija
  - * Socialna zvrstnost – nikoli zares izdelana, vsaj glede na socialne skupine
  - * Vprašanje knjižnega jezika in njegove enovitosti
  - * Funkcijska zvrstnost in absolutno prevelika shematičnost
  - * Od jezikovnih zvrsti k besedilnim tipom in besedilnim vrstam

Stilno-plastni kvalifikatorji (Preveč) shematična predstavitev

Socialnozvrstni

- * Knjižno □ nenavaden. Če smo na začetku rekli da SSKJ predstavlja normo knjižnega jezika, potem bi ta oznaka pomenila neenovitost s celotnim konceptom slovarja. Knjižno bi bilo boljše kot OZKO knjižno, saj označuje tiste besede, ki tudi znotraj knjižnega jezika niso nevtralne
- * Narečno □ vključuje pojasnilo od kod
- * Pogovorno □ problem spreminjanja jezika, saj je lahko že knjižno ker se je toliko

uporabljal v leposlovnih delih in je nekoliko starejša pogovorna beseda že lahko postala knjižna (raje poglej v korpusu)

- * nižje pogovorno □ tu prenos (takšen kot pri »pogovornem«) ni mogoč, ker so to po navadi besede iz drugih jezikovnih sistemov: afna, začopatiti...
- * žargonsko (slengizmi tistega časa so bolj zanimivi kot uporabni...)

Funkcijskozvrstni

- * pesniško
- * pisarniško
- * publicistično
- * Terminološki posebej

Stilno-plastni kvalifikatorji (Preveč) shematična predstavitev

- * Otroško (kar mi naredimo z jezikom, ko se pogovarjamo z otroci – kvarjenje jezika)
- * vzneseno
- * biblijsko (govori o viru □ del biblijskega teksta – biser, svinje (Metati bisere svinjam))

Časovno-frekvenčni kvalifikatorji

Kako jezik na časovni osi v določenem trenutku elemente sprejema (raba narašča: besed, ki so na čakanju je malo, ker to ni v naravi jezika. Beseda se uveljavi, prime takoj ali pa ponavadi sploh ne. To so večinoma besede, ki jih jezikoljubci predlagajo (to imenujemo lingvistični intervencionizem) in se ne uveljavijo takoj. Npr. dejavnik: prej faktor, še prej pa činitelj. Po navadi niso sprejete v jeziku. Zato so označane z »raba narašča« ker je bila beseda v času nastajanja slovarja nestabilna) ali pa jih zavrača (raba peša – besede, ki so bile v določenem trenutku aktualne a sedaj počasi odhajajo)

Časovni

- * starinsko: edini res časovni – realnost komunikacije (ne govori o besedišču, ki je rezultat jezikovne intervencije)
- * zastarelo: besedišče ni bilo sprejeto, le rezultat jezikovne intervencije (beseda ni bila v aktivni rabi ampak je hotela nadomestiti neko drugo besedo – glasovir)

Frekvenčni

* redko

← raba narašča

← raba peša

Posebni normativni kvalifikatorji

● nepravilno

“Beseda, pomen ali zveza, ki nasprotuje sistemu oziroma normi sodobnega knjižnega jezika” – vendale tudi eksplicitno normativni priročnik

● neustaljeno

“Beseda, pomen ali zveza, ki se kljub dosedanjim prepovedim dosti uporablja” – dokaz za neuspešnost jezikovne intervencije

Gorjancu simpatičen kvalifikator. To so besede, ki so trdožive, ki jih izganjajo, a jih kljub temu uporabljamo! Prepoved ne zaleže in ni smiselno, da ima taka beseda normativni kvalifikator. Lahko bi dobila kvalifikator pogovorno, ni pa potrebno besede diskreditirati,

Kvalifikatorska pojasnila

* Slovnična

* Pomenska

Razlika med kvalifikatorji in pojasnili: pri kvalifikatorjih se sestavljalci slovarja že na začetku odločijo za nabor kvalifikatorjev in jih tudi določijo, nato pa besede »ustrezno« označijo. Pojasnila pa se določajo sproti na osnovi (v naprej določenih?) struktur in konteksta. Prim.: v X okolju □ besede značine za X okolje. X določijo kasneje, pri vsaki besedi posebej)

Zunajjezikovne okoliščine

* Kraj (največ iz ruskega in francoskega okolja. SSKJ je nastal predvsem s prebiranjem literature (tudi prevedene) in takrat je bilo veliko prevodov iz teh dveh okolij)

* Čas (Potrebno še enkrat poudariti!!! Beseda »plača« je dober primer – ima nevtralen pomen do 1965 – potem uradno ni več plača ampak osebni dohodek, oz. je pogovorni

element za tisto kar je v uradnih besedilih osebni dohodek – 91 spet dobi nevtralen pomen, ko se na novo uveljavi. Druga takšna je »bankrot« - to je nekaj kar se dogaja v kapitalizmu. To ni del našega sistem ampak nekega drugega. Če se že govori o tem se reče: ustavitev izplačil, gospodarski polom, stečaj;)

- * Družbeno-politične (biti moramo pazljivi, ker je slovar nastajal v drugem DP sistemu, zato so besede socialističnega samoupravljanja predstavljene kot popolnoma nevtralne, besede kapitalističnega gospodarstva, pa niso del takratnje naše družbe in so zato lahko sporne)
- * Komunikacijske okoliščine (bolje rečeno neverbalni elementi) □ če je nek segment značilen samo za neke besedilne vrste (kjer se pojavljajo tipične fraze – oklic, ...)

Krajevne okoliščine

- * Teritorialna opredelitev – v določeni državi
  - * *v Franciji (departma), v stari Avstriji (glavarstvo), v Angliji (lord) ...*
- * V okolju določene države, etnije, lahko tudi širšega okolja
  - * *v balkanskem okolju (čaršija), v arabskem okolju (emir), v ruskem okolju (balalajka) ...*

Krajevne okoliščine

- * Pri prebivalcih določene države, etnije, socialno, kulturno, ideološko ... povezane skupnosti
  - * *pri starih Grkih in Rimljanih (abak), pri muslimanih (džamija), pri Japoncih (harakiri)...*
- * Na določenem teritoriju (države, celine ...)
  - * *na ameriškem severu (blizzard) ...*

Časovne okoliščine

- * Do kdaj
  - * *do odprave tlačanstva (fevdalni gospod), do 1945 (domovinska občina) ...*
  - * PAZI: Čas nastanka slovarja!
- * Kdaj
  - * *med črkarsko pravdo (krevljica), med narodnoosvobodilnim bojem (cankarjevec) ...*
- * Od kdaj do kdaj
  - * *od 16. do začetka 20. stoletja (sveta inkvizicija)*
  - * Kombinacija še s krajevnimi okoliščinami: *v nemškem okolju, od 12. do 14.*

stoletja (Minnesänger)

Družbeno-politične danosti

- * Odsev družbeno-političnih okoliščin časa nastanka slovarja:
  - * Samoupravljanje – v SSKJ nevtralnno
  - * *v kapitalistični ekonomiki* – za SSKJ zaznamovano

Druge zunajjezikovne okoliščine

- * Sklicevanje
  - * Na avtorja: *po Aristotelu* (katarza) ...
  - * Na načela npr. filozofskih šol, ideologij, verovanj ... : *v antični filozofiji* (logos), *v cerkvenem pravu* (ločitev) ...
- * Enkratne okoliščine rabe (opozorilo na besedilno vrsto)
  - * *pri cerkveni poroki* (oklic), *pri stripu* (tekst v oblaku) ...

Komunikacijski vidik leksema

- * Pragmatične okoliščine nejezikovnega komuniciranja
  - * *pri gladiatorskih igrah* (cesar je obrnil palec navzdol), *pri izražanju nesoglasja, zanikanja* 'odmajati z glavo' ...
- * Vzpostavljanje razmerja z naslovnikom (glede na okoliščine)
  - * Nagovor: *kot nagovor* (spoštovane gospe in gospodje), *spoštljivo* (gospa) ...
  - * Nagovor + čustveno razmerje: *kot psovka* (ti prekleta vaša) ...
  - * Pozdrav: *kot pozdrav* (dober dan) ...

Komunikacijski vidik leksema

- * Drugo
  - * Vedenje v javnosti: *kot opozorilo* (kaditi prepovedano) ...
  - * Ukaz, povelje ipd.: *kot povelje* (roke v bok) ...
  - * Čustveno razmerje do dejanja naslovnika: *kot grožnja* (samo poskusi, pa boš videl) ...

Komunikacijski vidik leksema

- * Besedilna vrsta
  - * *v malih oglasih* (iščem sobo), *kot del kolofona* (natisnila tiskarna Pleško) ...
- * Jezikovna reakcija ob dogodku
  - * *ob kolcanju* (le kdo spet misli name) ...

Sklep o SSKJ

V svojem času je bil v slovenskem prostoru revolucionarni dosežek slovenistike
Je do sedaj največji projekt slovenistike
Kljub zavedanju njegove gradivne neaktualnosti je še vedno aktualen priročnik
Nova dimenzija je njegov prenos v elektronsko obliko

SSKJ je pomenil prelom s takratnim tradicionalnim pogledom na jezik in z novim pogledom (poskušal je opisati tak jezik kot se uporablja). Vseeno ga je potrebno jemati z rezervo in nikoli kot za absolutno avtoriteto. Če ti jezikovna kompetenca, občutek pravi, da je drugače, poglej v druge slovarje, korpuse... Dobro si je pomagati z Velikim Angleško-Slovenskim Slovarjem, ker je veliko bolj sodoben in nam predstavi bolj pravilno rabo. Podoben primer je bil v zgodovini Pleteršnikov Nemško-Slovenski, ki je bil tudi bolj sodoben in narejen na nov način (opazovanje jezika in zbiranje kartotečnih listkov).

Dodatna literatura

Ada Vidovič Muha: Čas in prostor, ujeta v slovenski slovar 20. stoletja.
V: *35. seminar slovenskega jezika, literature in kulture*. Ljubljana, 1999, str. 7-26).

+ Glej navodilo za pripravo 2. pisnega izdelka.

Navodilo za samostojno delo

* Oglejte si spletno stran <http://bos.zrc-sazu.si>

* Preizkusite spletno različico SSKJ.

* Preberite si opis korpusa Nova beseda in preizkusite njegovo delovanje.

Slovenski pravopis 2001

Slovar

SSKJ

V je bil svojem času v slovenskem prostoru revolucionarni dosežek slovenistike

Je do sedaj največji projekt slovenistike

Kljub zavedanju njegove gradivne neaktualnosti je še vedno aktualen priročnik

Nova dimenzija je njegov prenos v elektronsko obliko

SSKJ je pomenil prelom s takratnim tradicionalnim pogledom na jezik in z novim pogledom (poskušal je opisti jezik tak, kot se uporablja). Treba ga je jemati malo z rezervo in nikoli kot absolutno avtoriteto. Če ti jezikovna kompetenca, občutek pravi, da je drugače pogledj v druge slovarje (Veliki An-Slo je bolj sodoben), korpuse ... kjer je raba pravilnejša (podobno je bilo pri Pleteršniku). v času nastajanja je bil revolucionarni dosežek in je vpeljal nove poglede.

SP 2001: Slovar

Nekaj popolnoma drugega! Pri gradivu se je naslonil na zastareli SSKJ, hkrati pa je takrat koherentne podatke pokvaril. Zaobšel je sodobna spoznanja (računalništvo ...), je deloma rasističen (in tega preprosto ne moremo pričakovati v slovarju).

- * Odtujenost od realne slovenščine
  - * Zavajajoč pri naboru iztočnic
    - * Zastarelo kot nevtrarno
    - * Neobstoječe kot del vsakdanjega
- * Metodološka zastarellost
  - * Ročne metode zbiranja gradiva in obdelave slovarskega gradiva ter priprave slovarja
  - * Neupoštevanje sodobnih jezikoslovnih spoznanj
- * Družbena neobčutljivost
  - * Seksizem, ksenofobija, homofobija ...

Jezikovni viri v jezikoslovju

- * Začetek in razcvet (šestdeseta in osemdeseta leta)
- * Objektivizacija jezikovnih podatkov □ Taki jezikovni viri pomenijo objektivizacijo podatkov, kjer ni prostora za jezikovno realnost
- * Slovanski jeziki in jezikovni viri zanje □ Takrat se že pripravljajo in bi se slovar lahko naslonil nanje
- * Jezikovni viri za slovenski jezik

Korpusi slovenskega jezika

So obsežne zbirke besedil. SP2001 je imel na voljo dovolj virov in lahko bi vsaj pri pripravi zadnje redakcije vključil korpusne vire.

- * Obstoječi
  - * FIDA
  - * Nova beseda □ institucija, ki je pripravljala SP2001 je imela na voljo ta korpus, po katerem bi se lahko ravnala, pa se ni
  - * ELAN
  - * Multext-East

- * Pripravljajoči se
  - * slovensko-hrvaški
  - * slovensko-nemški
  - * slovensko-slovenski
    - * NOVO

Slovenski pravopisi

- * Nesamostojno: deli slovnice in slovarjev
- * Samostojno:
  - * F. Levec 1899 (sprva avtorski pravopisni slovarji – po avtorskih prevzame vlogo SAZU)
  - * A. Breznik 1920
  - * A. Breznik in F. Ramovš 1935
  - * SAZU 1950 □ SAZU je bila ustaljena šele 1939. 50 in 62 – te dva pravopisa sta kulturniška pravopisa, kar pomeni, da ju ne delajo samo jezikoslovci, ampak sodelujejo tudi literati, prevajalci ...) Kasneje se pravopisna komisija zoži samo na jezikoslovce – pravzaprav na delo slovarskega kolektiva z izrazito avtorsko noto J. Toporišiča, ki povzroči, da se v pravopisni komisiji pojavijo sami jezikoslovci in nato tudi vsi izstopijo (razen Dularja nekaj časa). V javnosti pa je smel diskutirati samo Toporišič, vsem ostalim, ki pa so sodelovali pa je eksplicitno prepovedal, da bi javno podajali svoja mnenja.
  - * SAZU 1962
  - * Predlog pravil za novi SP 1981
  - * SAZU 1990-2001

Gradivna osnova slovarjev

Kartotečni listki, kjer so besede zapisane v kontekstu.

Tujejezični (angleški) □ Prvi korpusni slovar v slo. prostoru je angleški Collinsov – COBUILD. Ta slovar povzroči pravo paniko in od takrat naprej leksikalne hiše delajo najprej korpuse, nato šele slovarje.

minimalnobesedilno gradivo

1985 □ KORPUSI

Slovenski

1. Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) 1970–1991

2. Slovenski pravopis,

Slovar (SPS) 2001

Za občo-imenske besede velja, da se je naslonil na SSKJ (čeprav Toporišič trdi drugače ...)

Osnova za SP2001 so SEKUNDARNI viri, kar pomeni, da so že enkrat precejeni skozi leksikalno sito in nekateri celo prevedeni!

KORPUSI?

Gradivna osnova SSKJ in SPS

SSKJ 1970–1991

PREDVSEM BESEDILNO

1. Definirano besedilno gradivo
2. Redke besede brez gradivne potrditve
3. Za terminologijo tudi terminološki svetovalci
4. Jasna metodologija izpisovanja

SPS 2001

V CELOTI NEBESEDILNO

1. SSKJ (gradivno zastarel)
2. Zbirka besedja na Inštitutu za slov. j. ZRC SAZU (nedefinirana)
3. Specializirani leksikoni in slovarji

Slovaropisni anahronizmi v SPS

- * “Nabiralci besed za iztočnice so bili v komisiji štirje /.../” (SPS, VII) □ Slovarjev se ne dela tako, da ljudje nabirajo besedila, ampak da se v referenčnem korpusu statistično pregleduje nabor besed.
- * “Za črke /.../ so predlagano besedje odobraval /.../” (SPS, VII) □ po lastnih kriterijih se ne dela slovarjev
- * “/.../ je na podlagi svoje govorice zapisal /.../” (SPS, IX) □ njegova lastna NORMA je postala norma za nas, kako moramo mi govoriti. V resnici pa smo mi kreatorji jezika in norma ni na enem človeku, da bi jo ustvaril ali vsiljeval, predpisal.

SSKJ: v *kapitalistični ekonomiki*

- * V SSKJ besedišče označeno s kvalifikatorskim pojasnilom glede na družbeno-politične okoliščine
- * Po l. 1991 to besedišče lahko postalo del nevtralnega besedišča
- * je postalo

* ni in je ostalo del jezikovne zgodovine

SSKJ: v *kapitalistični ekonomiki*

V SP predstavljeno kot nevtralnno je besedišče, ki danes sploh ni več v rabi:

aport

ažiotaža

bankar

dekartelizacija

efekti

kartelist

petrolejska družba

zbankrotirati ...

Glagol *notirati* v SP sopomenka *kotirati*.

Notirati ostaja nevtralna:

Delnice na borzi danes visoko kotirajo/notirajo.

Danes nikoli in nikdar ne uporabljamo gl. *Notirati* v tem smislu (to je iz stanja med 1. in 2. svet. vojno, ko je bil *notirati* frekvenčno pogostejši na borzi □ historičen podatek (dokaz, da je bil SSKJ osnova!)

Samostalnik notacija nima sopomenke, torej glede na SP možno le:

Visoka notacija delnic je spodbudila investitorje.

Očitne napake:

družba z omejeno odgovornostjo

družba z neomejenim jamstvom

d. o. o. in d. n. o. (po SP torej *d. n. j.*)

Na silo narejeni sopomenski pari:

principal – lastnik, podjetnik

principal /koncesija, provizija, pogodba/

/sprejeti med, plačati/

podjetnik /obrtnik, posrednik, posojilo/

/obdavčiti, nuditi posredovati/

lastnik /podjetje, zemljišče/

/zaslužiti, vrniti/

Besedne zveze: tuji principal, principal dražitelj
mali, zasebni, samostojni podjetnik

zasebni, večinski lastnik

Podobno konzorcij – sosvet

Nadrejena sopomenka ni leksem:

multinacionalka – veliko mednarodno podjetje

zbankrotirati – povzročiti finančni polom

Popolnoma nekoherentno pripisovanje oznak:

delniška družba (brez), družba z omejeno odgovornostjo (brez), družba z
neomejenim jamstvom (pravniško)

dividenda (brez), dobiček (brez), delničar (gospodarsko), delnica (gospodarsko)
profitna mera (finančno)

multinacionalka (praktičnosporazumevalno)

Računalniško izrazje (+ imajo okrajšavo rač. – terminološki izraz; kuhalnica – kuh.?)

Nabor iztočnic

	FIDA	SP
ciklanje	0	+
klon	0	+
luknjati znake na kartici	0	+
sklopnik	3	+
pogovorno okno	6843	-
orodna vrstica	2638	-
operacijski sistem	988	-
namizje	967	-
enter	817	-
spletno mesto	626	-

Računalniško izrazje □ terminologija iz tehnologije 60-ih let

Neenostnost predstavitve

dekodirnik: naprava za dekodiranje

digitalizator: naprava

dodeljevalnik: naprava

megabajt: milijon bajtov

kilobajt: enota

tetrabajt:

Slovar je popolnoma nedosleden in sledi le idejam Toporišiča, kako naj bi nekaj bilo. Na silo je delal slovenščino bolj slovensko. Če so besede sopomenke morajo biti

kolokacije (besede s katerimi se družijo) enake. Edina napaka, ki jo Toporišič prizna, je ta, da ne moreš uporabljati definicij namesto besed.

Tvorjenje novega – igrājmo se “izmišljanje besed”

antropologija – čovekoslovje

antropolog – človekoslovec

arheologija – starinarstvo

arheolog – starinoslovec

biologija – živoslovje

biolog – živoslovec

entomologija – žužkoslovje

entimolog – žužkoslovec

geologija – zemljeslovje

geolog – zemljeslovec

Neupoštevanje osnovnih jezikoslovnih spoznanj

-en : -ni

lastnostni : vrstni pridevnik

južen : južni

sončen: sončni

solzen: solzni

SAMO pravokotni, gugalni, vladni ...

Posledično nerazumevanje vrstnosti

akindžija – turški konjenik

= konjenik v turškem okolju v xx času

spahija – turški zemljiški posestnik

= zemljiški posestnik v turškem okolju v xx času

Tudi Hrvati so delali hrvaščino, vendar so se oni hoteli ločiti od srbohrvaščine – da bi bila to dva jezika. Tudi na novo tvorjene besede niso bile čisto nove (ampak prevzete: kompjutr) in iz časa NDH (tega pa takrat niso hoteli obešati na veliki zvon).

Družbena neobčutljivost SP

* Seksizem

* Homofobija

* Rasizem ...

Naloga lingvistike je izključno samo jezikovni **OPIS** in ne predpis! Pri uvedbi novih

besed iz novih področij jezikoslovec lahko pomaga, ni pa to njegova odločitev – ampak odločitev poznavalca, strokovnjaka. Pravopis sam sebe negira, ker v zgledih nima tistega kar pravi, da je osnovna oblika pridevnka ...

Dodatna literatura

Slavistična revija 2003 št. 2 – v celoti. Tematska številka, posvečena SPS 2001

+ Glej navodilo za pripravo 3. pisnega izdelka.

Politična korektnost in slovarski opisi slovenščine

Polit. korektnost je ravnanje, kjer se do vseh v družbi vedemo nežaljivi in nismo diskriminatorški.

Uvod

Funkcija slovarjev v družbi

- * Pregledno o slovarjih slovenskega jezika in korpusih

Politična korektnost in slovarski opisi

- * Nabor iztočnic
- * Definiranje
- * Zgledi rabe
- * Slovarski opisi in realnost komunikacije

Družbena socializacija leksike, povezane z marginaliziranimi skupinami – funkcija popkulture

Sklep

Uvod

- * Funkcija slovarjev v družbi
  - * Slovar ali slovarji
  - * Slovar kot argument
- * Družbena diskusija kot izziv jezikoslovju
- * Politična korektnosti in slovarji

Funkcija slovarjev v družbi

“The Slovar” je slovar, ki velja za nedvoumni argument znotraj različnih tipov družbene diskusije. Slovarji niso le klasični priročniki, ki bi podali le pomene, zglede rabe, kolokabilnost, ortografijo ...) ampak so zaklad. Cilj prvih akademij je bil narediti slovar, opisati jezik, kaj je zakladnica jezika? Kasneje še vedno ohranjajo tudi to svojo vlogo.

- * Ne le zbirka besedja, ampak višja vrednost (zaklad kulture)
- * Absolutna avtoriteta
  - * Kaj je v jeziku
  - * Česa ni v jeziku
  - * Kaj nekaj pomeni v jeziku
- * Neomejenost v trajanju
- * Visoka vrednost slovarskega argumenta

Kaj je v jeziku in česa ni

Besede X ni v slovarju = Besede X ni v jeziku

Beseda X je v slovarju = Beseda X je v jeziku

Beseda X je v slovarju = Beseda X pomeni, kot jo definira slovar

Nerazumevanje razmerja med implicitno in eksplicitno normo oz. jezikovnega razvoja sploh

Vse okoliščine, ki se nanašajo na usodo teh dveh mest /Sodome in Gomore/, so opisane v Svetem pismu, kmalu na začetku knjige. Če bi ga kdaj brali, bi odkrili, da je bila glavna "slabost" njunih prebivalcev homoseksualnost ne pa način oblačenja in obnašanja žensk in mladine. Človek bi dejal, če posnemam vaš način sprevačanja dejstev, da so si prav s to vrsto "spolne prakse za utrjevanje medsebojnih vezi in oblikovanje skupnosti" prislужili kazen, ki je bila tako temeljita in dokončna, da jo celo neverniki omenjajo še tisočletja kasneje. Mimogrede, iz besede Sodoma izhaja tudi redkeje rabljena beseda sodomit. Pomislite, nekdo je v SSKJ zapisal "silno necivilizirano" razlago, da ta beseda pomeni homoseksualca, spolnega perverzneža (France Novak, odziv na prispevek "Ko si fant in fant oblјubita zvestobo", PP 29, *Delo*, Sobotna priloga, str. 39).

Uporabniki slovar pogosto razumejo kot absolutno avtoriteto in se ne sprašujejo o trajanju informacij. Običajni uporabnik ne prebere uvoda, ne pogleda, kdaj je slovar nastal ...) Jezik je dinamičen, slovar pa daje občutek jezikovne statičnosti □ povprečni uporabnik enači implicitno in eksplicitno normo. Problem je, da so zgledi rabe problematični □ argument za lastno nestrpnost. 1970-slovar do besede C □ sama romska skupnost je prevzela rom kasneje. Dogaja se tudi, da slovar izpelje definicijo popolnoma korektno, v zgledih rabe pa izraža negativne, nekorektne opise, zglede rabe, primere, kolokacije ...

Če imamo nekorekten opis, damo ljudem možnost, da so tudi sami nekorektni. V nobenem slovarju angleškega jezika ni nekorektnih definicij □ družbena diskusija. Nismo pa osamljeni primer. Nizozemski slovar (nekorektni zgledi rabe: iztočnica kolona; primer. "pred ambasado se je zbrala kolona Turkov, ki čakajo na vizo." □ sploh ne v "normalni" rabi, npr. Kaditi kot turek)

Vrednosti sistem družbe in slovar

* Odsevajo družbene vrednote

Rešitve govorijo o stigmatiziranju

družbenih skupin

Slovarji, enciklopedije in slovnice so najboljši primer besedil, ki jih je treba brati med vrsticami, kjer se družbeni konflikti, skrita nasprotja, klišeji in predsodki sestavljajo v družinski album določene kulture, ki ga lahko razberemo bolje kot kjerkoli drugje (Meschonnic 1991).

Slovenska slovarska realnost

* Slovar tujk (ST, 1967)

* Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ, 1970-1991)

* Slovenski pravopisni slovar (SPS, 2001)

* Veliki slovar tujk (VST, 2002)

ST, 1967

* France Verbinc, *Slovar tujk*, Ljubljana (Cankarjeva založba), 1967.

* 60. leta 20. stoletja v slovenskem prostoru živahna slovarska dejavnost

* *Slovenski pravopis* (1962) – pravopisni slovar

* *Poskusni snopič Slovarja slovenskega knjižnega jezika* (1964)

* *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, 1. knjiga, A-H (1970)

SSKJ, 1970-1991

Teoretična zasnova – v času, ko še ni bilo diskusij o politični korektnosti

* Osrenji slovarski projekt v slovenskem prostoru (največji jezikoslovni projekt slovenistike) – velika avtoriteta

* Slovarska metodologija: teoretična zasnova 60. leta 20. stoletja

* Časovni obseg: gradivo 20. stoletja (do sredine 80. let), nekaj tudi literarnih klasikov 19. stol.

DESKRIPCija = liberalnejši in progresivnejši slovar

SPS, 2001

* Pravopisni slovar

* Slovarska metodologija: zastarela

* Časovni obseg: naslovnitev na SSKJ in ne na podatke o sodobni komunikaciji

PRESKRIPCija = konzervativnejši slovar

VST, 2002

Povabljeni tudi predstavniki civilne družbe □ vidik družbeno nevplivnih skupin je pomemben (kot npr. Ženske □ to niso manjšine ampak stigmatizirane skupine)

Veliki slovar tujk, Ljubljana (Cankarjeva založba)

delo slovarskega kolektiva

Realnost komunikacije

korpusi

realnost komunikacije

in

umestitev slovarjev v

trenutno družbeno realnost

Stigmatizirane skupine v zahodnih kulturah

* ženske : moški

* nebelci : belci

- * nekrščanske skupnosti : krščanske □ postsocialistične družbe tudi □ verujoči : neverujoči
- * neheteroseksualci : heteroseksualci
- * starejši : nestarejši
- * nacionalnost
- * Vsaka družba ima predvidljive nacionalnosti, do katerih se vedemo diskriminantno. Slovenci smo veseli, če Francoz govori po slovensko. Všeč nam je tudi njihov naglas, da naj se pokaže, da je on francoz ampak zna slovensko, medtem ko zahtevamo ekstremno dobro znanje od tujcev iz južnoslovanskih območij.

Družbena diskusija in jezikoslovje

- * 1980-1990: aktivna civilna družbena gibanja – diskusija o položaju marginaliziranih družbenih skupine, nič oz. malo o jeziku
- * 1990-2000: velike družbene teme (država, EU, NATO)
- * Sredi 90-ih let in po l. 2000- : ponovno odpiranje diskusij (velikokrat naključno), tudi o jeziku
  - * Seksizem (Peking)
  - * Homofobija (Sestre in Eurosong)
  - * Rasizem, ksenofobija (Muslimanski kulturni center v Ljubljani, Romi, “izbrisani”)

Segmenti slovarja

- * Nabor iztočnic
- * Definiranje
- * Označevanje – omejitev v rabi
- * Zgledi rabe

Nabor besed

- * V zgodovini tesno povezan predvsem z moralnimi vrednotami družbe (tabuizirano besedje)
- * V ZDA tudi s kolektivno krivdo (predvsem negativna poimenovanja, povezana z rasizmom)

ni v korpusu	z nizko pogostnostjo (1–10)	z višjo pogostnostjo 10+
babela	babetina (1)	baba+
babišče	babše (5)	babnica+
babovje	debeluharica (3)	babura
debeluha	debeluhinja (3)	trapa
frfulja	mazačka (3)	vlačuga
gobezdulja	pobožnjakarica (1)	ženščina
hudičel	požeruhinja (1)	
intrigantka	pritepenka (4)	
izvrženka	skoporitnica (1)	
jezikulja	smrdljivka (1)	
lenuhinja	smrduha (8)*	
negodnica	tercijalka (9)	
počasnela	ženšče (10)	
primitivka	ženščura (4)	
priskutnica		
smrdulja		
svetohlinka		
trola		
zamorklja		
ženišče		
ženščad		

Homoseksualnost

SPS

nevtrarno: *gej, homoseksualec, lazbijka*

nizko: *peder, buzarand*

slengovsko: *topli bratec*

Nevtrarno še: *pederast, pederastičen, pederastija*

SPS: *gej = istospolnik* (neobstoječe!)

lezbijka = istospolnica (neobstoječe!)

Definicije in zgledi rabe

ST - definiranje

homoseksualen = istospolen, na isti spol usmerjen (tj. nenormalen) spolni nagon, nenormalno seksualen;

homoseksualnost = spolno nagnenje do istega spola, nenormalna seksualnost

lezbična ljubezen = nenaravna ljubezen med ženskami ...

Definicije in zgledi rabe

SSKJ – definiranje večinoma korektno, zgledi rabe takile:

zašel je v družbo homoseksualcev in onanistov (iztočnica onanist);

ekshibicionizem, fetišizem, homoseksualnost in druge perverzije (iztočnica perverzija);

homoseksualci, ekshibicionisti in drugi spolni perverznejši (iztočnica perverznejši);

homoseksualnost, ekshibicionizem in druge perverznosti (iztočnica perverznost);

homoseksualci in drugi sprevrženci / spolni sprevrženci (iztočnica sprevrženec)

Omejitev v rabi

SPS s kvalifikatorjem *poudarjalno*

zamorec, zamorka

Da kakšne svinje so ti zamorci, sta mi govorila, da kar serjejo in ščijejo kjerkoli jih pač prime in da kozlajo za šanki.

Dogajanje sta skinheada 'popestrila' z glasnim zmerjanjem: "Zamorca! Opice! Marš ven iz Slovenije, opice! Pojdite v Zoo!"

Hkrati se je začela zavedati pravega pomena rasne diskriminacije, ki jo je močno čutila v šoli. "Ne plešem z zamorkami!" jo je na neki šolski zabavi zavrnil beli deček.

Definicije in zgledi rabe

SSKJ:

Definicije: 786 x *ženska oblika od* asistentka = ženska oblika od asistent; državljanka = ženska oblika od državljan, Ženske oblike so v slovarju kot podistočnice pri moških

Zgledi rabe:

gospodinja pere in lika (iztočnica *likati*)

negovala ga je v bolezni (iztočnica *negovati*)

z oznako *ekspresivno* npr. tudi *pretepel jo bo, da bo vsa črna* (iztočnica *pretepti*)

Definicije in zgledi rabe

moški = človek moškega spola, navadno *dorasel*

ženska = oseba ženskega spola, navadno *dorasla*

Lastnost človeka = misliti in govoriti.

Socializacija leksike

peder (gejevska skupnost) ≠

≠ peder (urbane skupnosti) ≠

≠ peder (splošna socializacija)

Doseganje sprememb v socializaciji leksike

Čefúr -ja m (ú) – oseba, ki živi na teritoriju določene države, vendar ni pripradnik tamkajšnje nacionalne večine

v našem primeru so to ljudje, ki prihajajo iz krajev južno ali vzhodno od reke Kolpe; med čefurje v večini primerov štejemo tudi njihove potomce; po svoji fizionomiji se od pripadnikov večinskega dela populacije razlikujejo po nizkem čelu, skupaj raščenenih obrveh, poudarjenih ličnicah in močnejši spodnji čeljusti ...

... njihove osnovne vedenjske značilnosti so: ljubijo lagodno življenje, preklinjajo, radi imajo alkohol, nežnejši spol, nogomet, obožujejo kič in zlat nakit; pri srcu so jim borilne veščine in so nemalokrat agresivni brez pravega razloga; njihova aklimatizacijaka doba je v večini primerov zelo dolga.

SSKJ in SPS

Čefur

Južnjak

Bosanc

Čapec

Sklep o slovenskih slovarjih

- * Slovarji so knjige, ki razkrivajo vrednostne sisteme družbe
- * Slovarji imajo v družbi visoko avtoriteto
  - * Nekorektni opisi lahko služijo za vzpodbujanje nestrpnosti
- * Tujejezična leksikografija že ima dolgo tradicijo politično korektnega opisovanja
- * Slovenski slovarji daleč od tega – razkrivajo ideologijo
- * Pozitivni premik: *Veliki slovar tujk* (2002)

Dodatna literatura

Vojko Gorjanc: Neposredno in posredno žaljiv govor v jezikovnih priročnikih: diskurz slovarjev slovenskega jezika. Družboslovne razprave 48/2005, str. 197-209.